NUMMER 8 DONDERDAG 25 FEBRUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een merkwaardige grottempel op Bali.

In het Alg. Handelsblad van 14 Jan. l.l. (Avondblad) kwam onder bovenstaanden titel een opmerkelijk artikel voor van W. O. J. Nieuwenkamp, vergezeld van een, wat de details betreft, vrij onduidelijke reproductie eener teekening van zijn hand [1]). In dit artikel verhaalt hij, op zijn laatste reis in Indië, kort na aankomst op Bali in Mei 1925, vernomen te hebben, dat een paar jaar te voren door den Heer Evertsen, Ambtenaar bij de landelijke inkomsten, dicht bij het plaatsje Bedoeloe in Gijanjar (Zuid-Bali) een tempeltje was aangetroffen bij een grot, waarvan de ingang het midden vormde van op den rotswand uitgehakt beeldhouwwerk, dat, naar men hem mededeelde, er uitzag als de geopende bek van een reusachtigen olifant.

Van het inwendige der grot wist niemand hem iets te vertellen.

Het vernomen bericht wekte bij hem de herinnering op aan een strophe uit den Nâgarakretâgama, het bekende lofdicht uit 1365 op den vorst Hayam Woeroek van Madjapahit, waarin tegelijk met den naam van vermeld plaatsje ook de naam Lwàgadjah — Lwâ = loewa = grot, het geheele woord dus beteekenende: olifantsgrot — wordt aangehaald, zoodat onmiddellijk de gedachte bij hem boven kwam, dat de gevonden grot wel diezelfde Loewah Gadjah zou zijn en hij daarom besloot hiernaar persoonlijk een onderzoek in te stellen.

Op 13 Juni te aangeduider plaatse komend, vond hij werkelijk op den rotswand aan den ingang der grot een reusachtigen kop uitgehouwen, in het middengedeelte zwaar beschadigd, zoodat van de oogen alleen het rechter is overgebleven; beide ooren, elk voorzien van een grooten oorknop, zijn aanwezig. Bij aandachtige beschouwing zag N. verder, dat aan de rechterzijde van den kop de toppen der vijf vingers met de nagels van een reusachtige hand zijn uitgebeiteld en aan de linkerzijde de duim en een deel van den wijsvinger der andere hand, terwijl in de linkerhelft van den kop ook nog een lange hoektand is te ontwaren.

Bij zoeken onder een hoop groote steenbrokken vóór den ingang vond hij toen als deel van het afgestorte middenstuk een groot fragment, vertoonen[illegible] een menschelijken neus met wijduitstaande ne[illegible]ten, de bijbehoorende bovenlip en vier snijtanden, waardoor de geheele kop, naar hij schrijft, zich aan hem voordeed als die van een reuzendaemon met slagtanden, een z.g. raksasa.

Het andere beeldhouwwerk aan het rond vooruitstekende deel van de rots, waarin zich de grotingang bevindt, vertoont volgens beschrijving en teekening grillig dooreengewarde ornamentdeelen, waar tusschenin ter rechterzijde van den kop ook zeer kleine figuurtjes van enkele verschrikt wegvluchtende menschen, één met een rund aan een touw, te zien komen.

N. schrijft van de voorstelling in haar geheel: „Naar mijne meening stelt dit beeldhouwwerk ber-

[1]) Gaarne hadden wij daarom een *betere* afbeelding aan de hier volgende beschouwingen van den Heer Goslings toegevoegd, maar de bewuste teekening, door den Heer Nieuwenkamp welwillend te onzer beschikking gesteld, leende zich niet voor duidelijke reproductie op het papier, waarop ons blad gedrukt wordt.
Red. Kol. Weekbl.

gen en rotsen voor, die aan den voet door hoog-opgezweepte golven worden bestormd. Een geweldige reus splijt dit gebergte in tweeën. Reeds heeft hij zijn verschrikkelijken kop door een spleet gewrongen en staat hij op het punt om met zijn vervaarlijke handen de bergen, links en rechts, uiteen te scheuren", en hij uit dan de veronderstelling, dat men hier wellicht te doen heeft met een uitbeelding van het losscheuren, volgens nog bestaande overleveringen, van Bali van het eiland Java door een ontzettende aardbeving, eeuwen geleden.

Hoe merkwaardig het gevondene nu ook reeds was, voelde N. zich aanvankelijk met zijn vondst toch erg teleurgesteld, daar van een olifantskop als beeldhouwwerk in den rotswand niets viel te bespeuren en zoo ook niet bleek, of deze grot nu wel werkelijk de „Lwâgadjah" was. Hij beschrijft nu echter, hoe hij verder met een brandende fakkel onverzeld de grot inging, om toen al dadelijk te bemerken, dat menschenhanden aan het werk waren geweest om de rots inwendig uit te hakken, en hoe hij door een nauwe gang met twee uitgehakte nissen, die hij voor vroegere slaapplaatsen van wachters houdt, ten slotte uitkwam in een rechthoekige ruimte, waarvan het gedeelte rechts van de gang grooter werd bevonden, dan dat links ervan.

Niettegenstaande de fakkelrook de binnenruimte begon te vullen en hem het onderzoek hiervan zeer bemoeilijkte, zette hij dit toch door en mocht hij zoo de vreugde beleven in een nis aan het smalle uiteinde van het rechtergedeelte drie steenen lingga's aan te treffen en recht hiertegenover in een nis aan het uiteinde van het linkergedeelte... een groote steenen Ganéça, den Indischen olifantsgod, god van de wijsheid.

Zoo was de Lwâgadjah dan toch ontdekt!

Gebrek aan plaatsruimte in dit blad noopt tot weglating van allerlei verdere bijzonderheden, zoo ook van de beschrijving van een tweede bezoek aan de grotruimte, van die der omgeving van de grot en van wat zich daar, blijkens de teekening, al zoo bevindt en wat alles de verwachting wettigt, dat het geheele terrein dezer vondst in meer dan één opzicht nog eens van groote beteekenis kan blijken te zijn.

Met veel belangstelling werd door ons dan ook van dit artikel kennis genomen.

De kloeke schilder, reiziger en ethnograaf, die nimmer gevaren en moeilijkheden schuwt, waar het er om gaat iets belangwekkends en merkwaardigs uit de Indonesische kultuur op te sporen en aan het licht te brengen, om dan onmiddellijk ter plaatse het bijzondere en schoone ervan met zijn vaardige teekenstift vast te leggen, heeft dus aan de reeks zijner, inzonderheid op Bali gedane, vondsten een nieuwe toegevoegd, welke zeker zal strekken tot vermeerdering onzer kennis van het oude Bali, zijn kultuur, geschiedenis en kunst.

Wel blijkt uit zijn schrijven, dat de Loewa Gadjah reeds eerder bezocht en daardoor ontdekt werd, maar nu hiervan, naar het schijnt, zoo goed als niets naar buiten doordrong, beteekent Nieuwenkamp's herontdekking dier grot toch eigenlijk de eerste werkelijke vondst ervan. Hij is althans weder de eerste geweest, die tot in het binnenste is doorgedrongen, om daar het heiligdom van Ganéça aan te treffen en hiermede al dadelijk de verduidelijking te brengen van een tot heden nog onverklaarde passage uit den beroemden Nâgarakretâgama.

In de beschrijving, die N. geeft van het beeldhouwwerk aan het heuvelvormige vóórgedeelte van de rots, waarin de grot zich bevindt, trof mij zijn opmerking, dat wij in de voorstelling, die op den rotswand is uitgehakt, wellicht een uitbeelding hebben te zien van de losscheuring, eeuwen geleden, van het eiland Bali van Java. Klaarblijkelijk geldt het hier echter iets anders en wel de vermoedelijk *eenig bestaande*, maar ook zonder dit hoogst merkwaardige, uitbeelding eener op Bali gangbare mythe, welke door *R. Friederich* is bekendgemaakt in zijn in het Tijdschr. voor Nederl. Indië, jaargang 1847, opgenomen vertolking van de „Oesana Bali", een mythische vóórgeschiedenis van Bali, op lontarbladen gegrift, en welke mythe betrekking heeft op een overbrenging in twee zijner deelen naar *Bali* van den heiligen berg *Méroe* op het Indische vasteland, welke berg voor de oude Indiërs was, wat later de Olympus voor de Grieken werd.

Naar luid van het verhaal spleet god Pasoepati — beteekenende: „Heer over de schepselen", d.i. als zoodanig slechts een bijzondere betiteling van Çiwa, den oppergod der Baliërs — den top van den Maha-Méroe in tweeën, om de beide helften, in elk zijner handen één, naar Bali over te brengen, waarbij het stuk in zijn rechterhand de plaats verkreeg van de z.g. Piek van Bali, den Goenoeng Agoeng d.i. groote berg, in Karang-Asem (Oost-Bali) en dat in zijn linkerhand die van den meer Westelijk gelegen vulkaan Batoer.

Den Goenoeng Agoeng wees hij toen aan als verblijfplaats voor zijn zoon Sang Poetra Djaja — later echter Maha Déwa, d.i. oppergod, genaamd en dus weer Çiwa zelf zijnde — en den Batoer als die van Dewi Danoeh, letterlijk: de meergodin, zoo genoemd als gebiedster over het groote meer, dat zich op dien Batoer bevindt, maar in werkelijkheid aan te merken als Çiwa's vrouwelijke wederhelft Pârvatî of Oema, onder welken laatsten naam zij het meest op Bali bekend is.

Sedert was dus de heilige Méroe op Bali gelocaliseerd en bezaten ook de Baliërs hun Olympus in den hoogsten berg, den Goenoeng Agoeng, waar zich god Çiwa en dan ook de overige hem omringende goden, die echter slechts verschijningsvormen van den grooten Çiwa zelf zijn, gezeteld denken.

Zoo was, wat op Bali de G. Agoeng is, oudtijds op Java de Sméroe en is het op Lombok nu nog de hoogste berg, de Rindjani.

Bovengenoemde mythe is op Bali ook nog gesymboliseerd in de gespleten poort, de tjandi bentar, in den buitenmuur van vele groote tempels, terwijl de naam: méroe voor het meest binnenin gelegen tempelgebouw, het heilige der heiligen kan leeren hoe men hier met weer een nadere localisatie van den heiligen berg Méroe te doen heeft.

Ook dit binnenste tempelgebouw denkt men zich zoo weer als een verblijfplaats der goden en dezen dan als gezeteld *in* den top van de hoogste verdieping van het pagodevormige dak, waaruit zij echter naar verkiezing ook in de binnenruimte of naar buiten kunnen afdalen.

Hoe deze gedachte van dat zetelen *in* den top van het gebouw door een te dier plaatse aangebracht symbool ook bepaaldelijk is vastgelegd, kan hier niet nader aangegeven worden.

Zooals Prof. van Eerde mij leerde inzien, berust die gedachte op de voorstelling, dat de goden eigenlijk ook verblijf houden niet *op*, zooals wij ons dat zouden voorstellen, maar diep *in* den top der bergen of in de kraters der vulkanen, die zij zich als hoogsten zetel hebben uitgekozen.

Met dit alles rekening houdende, is nu de voorstelling, die aan de voorzijde van den grottempel is uitgebeiteld, ook volkomen verklaard.

Het heuvelvormige vóórgedeelte der rots zelf stelt zeker wel den top van den Mahaméroe voor, uit welks binnenste god Pasoepati bij het met zijn beide handen splijten daarvan met zijn hoofd te voorschijn komt.

De mythe is dan hiermede plastisch geheel verzinnebeeld en dat wel op een wijze, die in zooverre ook aan de door Nieuwenkamp geuite zienswijze omtrent de beteekenis van het beeldhouwwerk tegemoet komt, dat wij hier den god Pasoepati, ook dit is een openbaring, in een gedaante van Çiwa als vulkaangod voor ons zien, die bij de uitoefening zijner geweldige krachten den bergtop uiteenscheurt en hierdoor dood en verderf om zich heen verspreidt, om daarna echter elders weer op te bouwen, wat hij met eigen handen afbrak.

Dat N. den kop der godheid als dien van een daemonischen reus heeft gekenschtst, verzet zich tegen de hier gegeven verklaring der voorstelling geenszins.

Algemeen toch geeft men op Bali aan de in hout gesneden godenbeelden een daemonisch voorkomen en ook in de voorstelling van de drieëenheid der voornaamste Hindoegoden, op Bali de Tripoeroesa genaamd, door drie bijzondere wajangpoppen zijn alle drie de goden weergegeven met daemonenkoppen en slagtanden.

De beteekenis nu, die het beeldhouwwerk zoo wel heeft, verduidelijkt ook opeens de beteekenis van den naam der nabijgelegen plaats, door Nieuwenkamp als Bedoeloe aangegeven, zooals die naam ook voorkomt op de topografische kaarten.

In den Nâgarakretâgama, door Prof. Kern getranscribeerd en vertaald, nieuwe uitgave door Prof. Krom in 1919, is de naam dier plaats vermeld als Badahoeloe.

In 1847 gaf Friederich in zijn „Oesana Bali" dien naam echter reeds met Bedahoeloe weer en deze blijkt thans wel de juiste te zijn.

Het Javaansche woord: bedah toch, d.i. het Maleische: belah, beteekent: spleet, splijting, bres, doorbraak, wat op zichzelf zoo reeds heenwijst naar de op den rotswand aangebrachte uitbeelding der mythe.

Oeloe (oud-Javaansch feitelijk: hoeloe) *kan* de veel verbreide Indonesische beteekenis hebben van dit woord als: hoofd, begin, oorsprong, waardoor het geheele woord zou kunnen beteekenen: de eerste splijting, de splijting in den beginne of oudtijds (van den Méroe).

Aannemelijker nog achten wij echter de beteekenis ervan als de stam te zijn van een werkwoord: uitpuilen in het oud-Javaansch, ook nog in het nieuw-Javaansch voorkomend in den vorm (oe-)moeloe = verheven, bol van b.v. een deksel.

De geheele naam zou dan kunnen beteekenen: uitpuilende doorbraak en zoo duiden op het als een buil zich voordoende vóórgedeelte der rots, waarmede dan tevens het karakter der geheele voorstelling en tevens dat van de eruptie van een vulkaan nog meer beeldend zou zijn aangeduid.

De binnenruimte van de grot blijkt verder tot een heiligdom van Ganéça, den zoon van Çiwa en Pârvati, te zijn ingericht.

Ook dit is opmerkelijk in verband hiermede, dat van een bepaalde vereering van Ganéça tegenwoordig op Bali maar weinig te bespeuren valt, terwijl hij oudtijds op *Java* druk aanbeden is en dit ook zeer sterk geldt voor het Indische vasteland, mede in den tegenwoordigen tijd.

Nieuwenkamp trof recht tegenover Ganéça's beeld drie lingga's aan in een nis, het symbool dus van Çiwa als schepper van al wat leeft, en dit dan driemaal weergegeven.

Daar nu ook een symbool der godheid deze zelf kan weergeven en op Bali vooral, althans tegenwoordig, daarvoor juist veel meer van symbolen dan van beelden gebruik wordt gemaakt, zoo heeft men ook hier in het symbool van den linggam meest waarschijnlijk met Çiwa *zelf* te doen, dan wel men heeft zich de nis als zijn zetel gedacht, alwaar Çiwa kon plaats nemen, wanneer men hem door een offer van wierook, op Bali pangoendang déwa, d.i. den oproeper der goden geheeten, opriep om neer te dalen ter plaatse van het aangebrachte symbool.

Daar deze lingga's voorkomen in de *grootste* helft der binnenkamer, valt zelfs te denken aan het toewijzen der eereplaats aan Çiwa en zoo zelfs aan een hoofdvereering van hem, waartegenover die van Ganéça dan slechts bijkomstig zou zijn geweest. Het getal van *drie* lingga's wekt verder de gedachte op aan een vereering in dezen grottempel van de Tripoeroesa: Brahmâ, Çiwa en Wisnoe, zoo dan gedacht, als dit op Bali, althans door den priesterstand, ook werkelijk wordt gevoeld, dat Brahmâ en Wisnoe slechts verschijningsvormen zijn van den grooten Çiwa, die in zich alle eigenschappen, ook van de beide andere hoofdgoden, vereenigt, die Heer is over alle leven en dood, het begin, het midden en het einde.

Dat deze voorstelling bedoeld is, zou evident worden, als de rij van lingga's in een richting Noord-Zuid is geplaatst, zijnde toch god Wisnoe beheerscher van de Noordelijke en Brahmâ van de Zuidelijke hemelstreek, een gedachte, die o.a. ook verwezenlijkt is in de plaatsing der drie hoofdtempels in het Prambanancomplex in Midden-Java.

Men zou dan zoodoende in het geheele heiligdom, zoowel uit- als inwendig, te zien hebben een monument ter glorificatie van Çiwa, de Tripoeroesa verpersoonlijkend en die in zijn ondoorgrondelijke wijsheid, tot uitdrukking gebracht door het Ganéçabeeld in het diepe duister, steeds weder, in eeuwigdurende wisseling, op vernietiging — door de op Bali zoo zeer te vreezen aardbevingen — en dood nieuw leven doet volgen.

Met belangstelling zien wij alzoo uit naar de door Nieuwenkamp aangekondigde nadere beschrijving van grottempel en omgeving en vooral naar de haar vergezellende en steeds zoo voortreffelijk de stemming van een dergelijk heiligdom weergevende teekeningen en etsen.

Amsterdam, Januari 1926.

B. M. GOSLINGS.

Indonesië of Nederlandsch-Indië?

In een bespreking van het tweede deel van Professor Colenbrander's Koloniale Geschiedenis wezen wij er reeds op, dat de schrijver den naam Indonesië den aangewezen naam acht, „van 't geen nu als Nederlandsch-Indië bekend is". Wij hebben tegen dezen naam in een historisch werk echter eenige bezwaren, die we hier in 't kort willen uiteenzetten.

Indonesië (van 't Grieksche nêsos: eiland) beteekent: de eilanden van Indië of de Indische eilanden. Het woord heeft dus, naar de schrijver terecht opmerkt, gelijke beteekenis als „Indische Archipel". Men weet, dat het sedert Multatuli gemeengoed geworden Insulinde, (van 't Lat. insula: eiland) als Dritte im Bunde eveneens hetzelfde uitdrukt. Naar zijn etymologie is dan ook Indonesië een geheel juiste en bruikbare aardrijkskundige term om er, tegenover het vasteland van Indië, de eilanden mee aan te duiden. Naast Melanesië en Polynesië ligt Indonesië zelfs zeer voor de hand.

Maar historisch en staatkundig dekken de begrippen Indonesië en Nederlandsch-Indië elkaar geenszins en in wetenschappelijken zin moet een naam een definitie zijn, die geen ruimte of speling naar binnen of buiten toelaat. Het is duidelijk, dat tot Indonesië ook behooren de niet-Nederlandsche deelen van Borneo en Timor, even zeker als het is, dat Nieuw-Guinea er niet toe behoort. Van de Christmas- en Kokoseilanden zullen we nu maar niet eens spreken; het opgenoemde is voldoende om aan te toonen, dat Indonesië eensdeels meer, anderdeels minder omvat dan Nederlandsch-Indië en daarmee is deze naam o.i. in een historisch werk over de Nederlandsche koloniën veroordeeld.

Welk bezwaar heeft nu de schrijver tegen den naam Nederlandsch-Indië? We lezen op blz. 5: „Die wereld te willen benaderen met termen als „Onze Oost", „Nederlandsch-Indië", „Nederland onder de Tropen" en dergelijke, miskent het feit, dat zij bestond en leefde eer één Nederlander onder de tropen verscheen. Deze gedachtengang leidt schrijver er toe, te zoeken naar een naam, „waarbij de adjectivistische bepaling „Nederlandsch" ontbreekt."

Hiertegenover willen wij er op wijzen, dat tot dusver in historische en staatkundige namen dergelijke adjectieven steeds den zin hadden van: „behoorende bij", zonder dat dit nu juist van den oertijd af het geval behoeft te zijn. Vindt het betoog van Professor Colenbrander bijval, dan zette men zich onverwijld aan het zoeken naar andere namen voor: Britsch-

Indië, Fransch Indo-China, Nederlandsch-Guyana, Belgisch Congo, Portugeesch Timor, Spaansch Marokko, Italiaansch Somaliland e.t.q.

Vooralsnog lijkt ons de naam Nederlandsch-Indië de beste. Omtrent den omvang van het gebied, dat deze naam bestrijkt, kan niet de minste twijfel bestaan. Hij geeft tevens aan, dat het bedoelde gebied staatkundig bij Nederland behoort. Wanneer dit niet meer het geval zal zijn, is de tijd daar, om een anderen naam vast te stellen.

Geheel buiten het bovenstaande om gaat het gebruik van den naam Indonesië, of meer nog, Indonesiër, in politieken zin. Als zoodanig bevat het een leuze en is het op één lijn te stellen met namen als: Geus, Patriot, Armagnac, Roundhead e.d. Dit kan slechts een argument te meer zijn, om het niet in den zin te gebruiken, als Prof. Colenbrander wil.

Overigens gaat bij den hooggeleerden schrijver de natuur boven de leer. In de eerste twintig pagina's na het betoog, dat de naam Nederlandsch-Indië ongeschikt, wijl onbillijk is, wordt er consequent van Indonesië gesproken. Maar op blz. 76 lezen we: „...de bezoeker van Nederlandsch-Indië...", op blz. 77: „De Islâmbelijders maken $^{7}/_{8}$ van de bevolking van Ned.-Indië uit", op blz. 78: „De kadirechtspraak... komt in Ned.-Indië niet voor....", etc.

Dr. F. W. STAPEL.

Hulp aan Weduwen van Civiele Indische Ambtenaren.

De vereeniging „Pensioenbond van Indische Ambtenaren", gevestigd te 's-Gravenhage, heeft zich in het afgeloopen jaar ook aangetrokken de belangen der weduwen van Civiele Indische ambtenaren.

De karige pensioenen maken 't aan velen dezer moeilijk fatsoenlijk rond te komen, vooral wanneer de opvoeding van kinderen in deze in alle opzichten zoo moeitevolle tijden het huishouden drukken.

Door het stichten van een ondersteuningsfonds heeft de Pensioenbond eene gelegenheid geschapen om weduwen, die in tijdelijke financieele moeilijkheden verkeeren, met kleine bedragen belangeloos te helpen.

Voor dit Fonds heeft de Pensioenbond een zeker bedrag beschikbaar gesteld, hetwelk echter in aanmerking genomen zijn geringe draagkracht niet groot kon zijn en nader aangevuld werd met vrijwillige bijdragen der leden.

Aanvulling van dit fonds is dringend noodig. Een beroep wordt gedaan op hen, die iets voelen voor het goede doel, het ondersteunen der weduwen van ambtenaren, die dikwijls onder moeilijke omstandigheden jaren lang het Indische gouvernement trouw dienden op vaak kleine tractementen. Hunne bijdragen zullen in dank ontvangen worden door den Penningmeester van den Pensioenbond, den heer M. A. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Postgiro no. 76621.

Zij, die denken in aanmerking te komen voor een ondersteuning, wenden zich schriftelijk tot een der leden der ondersteuningscommissie, die na bevredigend onderzoek het benoodigde bedrag zal verstrekken.

Mej. G. J. G. van Enst, Thomsonlaan 165.
Mevr. A. W. Glazener—de Munnick, 2e Schuijtstraat 187.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Van Week tot Week.

Dinsdag 16 tot Maandag 22 Febr. 1926.

De a.s. Nieuw-Guinea-Expeditie. De kapitein der Infanterie R. Posthumus is gedetacheerd bij de luchtafdeeling en aangewezen als leider van de Nieuw-Guinea-expeditie, die ondernomen wordt op initiatief van den Amerikaanschen prof. Spierling. (Aneta, 19 Febr.).

Vliegdienst in Ned.-Indië. Kapitein *W. Leendertz* is op zijn verzoek eervol ontheven als vlieger onder dankbetuiging voor de tienjarige diensten als zoodanig bewezen. Hij blijft commandant van den vliegdienst der luchtvaartafdeeling. (Aneta, 19 Febr.).

Assistent-Residentsbenoemingen. Benoemd tot ass.-resident: van de Noordkust van Atjeh de ass.-resident *A. L. Samson*, die onlangs van verlof is teruggekeerd; van Nias *W. P. F. L. Winckel*, ass.-res. te Medan; ter beschikking gesteld van den gouverneur van Sumatra's Westkust de ass.-resident te Bengkalis *Th. W. Grondijs;* tot ass.-resident van Bengkalis *M. Hamerster*, ass.-resident ter beschikking van het departement van Binnenlandsch Bestuur, terwijl de ass.-resident *H. Beeuwkes* met den rang en titel van ass.-resident ter beschikking is gesteld van den gouverneur van Sumatra's Oostkust, teneinde te worden benoemd tot ass.-resident van Simeloengoen en de Karolanden. (Aneta, 19 Febr.).

Instelling Provincie Oost-Java. De ass.-resident *Drossaers* en de heer *Stibbe*, regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming, zullen met de residenten in den Oosthoek van Java besprekingen houden inzake de instelling van de provincie Oost-Java. (Aneta, 19 Febr.).

De Bond der Jong-Islamieten. Gedurende de Kerstdagen is te Jogjakarta een congres gehouden van den zooeven genoemden Bond, welke zich in hoofdzaak richt tot de Hollandsch sprekende jongelieden, omdat voor hen het onderricht in de kennis van den Islam zeer beperkt is. De Bond telt ruim duizend leden.

Geen vlieghaven te Soerabaja. De plannen voor den aanleg van een vlieghaven te Soerabaja zijn geheel opgegeven. Een deskundige berekening schat de kosten van aanleg op 15 tot 20 millioen en de jaarlijksche onderhoudskosten op een half millioen. De landsmiddelen wettigen een dergelijke uitgave niet, terwijl de haven in de toekomst onmogelijk rendabel wordt geacht. (Aneta, 17 Febr.).

Huldeblijken van Indië aan de Koningin. Den 17en dezer werd door den heer I. F. W. van der Meulen, oud-directeur van Onderwijs en Eeredienst in N.I., aan Hare Majesteit en den Prins aangeboden een schilderij en vier etsen van Bauer, als huldeblijk der ingezetenen van Ned.-Indië. Op dien datum ontving H.M. ook de bekende deputatie, aanbiedende een adres van gelukwensch van den Volksraad, benevens, uit handen van luit.-kolonel Overeem, een geschenk van de officieren van het Ind. leger, bestaande uit een album met foto's met betrekking op dat leger.

Voordracht over Indië te Aken. Den 20en dezer hield Prof. Mr. J. C. Kielstra, voor de Duitsch-Nederlandsche Vereeniging te Aken, eene voordracht over „De mogelijkheid der ontwikkeling eene Nederlandsch Oost-Indische Industrie."

Mr. C. R. A. Eysvogel †. Aneta seint dd. Tegal 16 Febr.: De voorzitter van den Landraad, Mr. C. R. A. Eysvogel, is overleden.

De Rechtshoogeschool. Aneta seint dd. Batavia 18 Febr. De heer Kahrel, geboren te Groningen, is de eerste doctor in de rechtswetenschappen aan de Rechtshoogeschool.

Met pensioen. De Hoofdintendant Kolonel Van de Water gaat 2 Maart met verlof en verlaat 2 April den dienst met pensioen. (Aneta, 18 Febr.).

Pokkenepidemie in Siak. Naar Aneta uit Batavia seint, heerscht er een vreeselijke pokkenepidemie in Zuid-Siak, waardoor de mijnbouwkundige onderzoekingen, door gebrek aan koelies, gestaakt moesten worden. *(Loc.).*

Jaarmarkt te Solo. Van 3 tot 18 April a.s. wordt in den Sriwedarie te Solo een jaarmarkt gehouden tijdens de bekende Malemanfeesten aan het einde van de Poeasa. Het geheel wordt opgeluisterd door vee-,

landbouw- en bloemententoonstellingen, volksspelen, demonstraties van Inlandsche kunst en nijverheid, enz.

Pest op Java. In de week van 20 tot 26 Dec. j.l. zijn op Java 299 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 11, Temanggoeng 95, Magelang 36, Jogjakarta 2, Goenoengkidoel 1, Soerakarta 5, Bojolali 2, Klaten 32, Salatiga 2, Kendal 2, Pekalongan 41, Tegal 2, Poerbolinggo 68.

De Pandhuisdienst jubileert. Naar de *Loc.* verneemt, zal in April a.s. de Gouv. Pandhuisdienst 25 jaar bestaan. Dit feit zal niet op eenige bizondere wijze worden herdacht, maar wel zal een overzicht verschijnen van hetgeen de Pandhuisdienst in dat tijdperk heeft verricht.

Vergadering Indisch Genootschap. In een Vrijdagavond 26 dezer te houden vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage, zal de heer mr. A. L. de Waal inleiden het onderwerp: Het uitstel van de invoering van de nieuwe coöperatie-wetgeving (ontwerp-Boeke) en de gevolgen, die daarvan voor de coöperatieve beweging in Nederlandsch-Indië zijn te verwachten.

Univers. examens. Leiden. Cand. ex. Indisch recht de heer R. L. Poetsma.

De Watersnood. Een derde gift van het Smeroefonds. Aan het bestuur van den Kon. Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken Het Oranje Kruis, heeft het Smeroefonds te Batavia een derde gift van *f* 60.000 overgemaakt ten behoeve van de slachtoffers van de watersnoodramp.

In den Nederlandschen Staat een volk in stervensnood". De N. R. Ct. van 17 Febr. (Avondbl.) en 21 Febr. (Zondag-Editie) bevat mededeelingen (waaronder een ingezonden stuk van Noto Soeroto), welke verband houden met de vragen, dezer dagen door een Kamerlid tot den Minister van Koloniën gericht, over de Kaja-Kaja's van Ned. Zuid-Nieuw-Guinee aangedaan onrecht.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Danskunst.

Zooals wij de vorige week beloofden, willen wij thans nog eens terugkomen op hetgeen de wereldreiziger *Colin Ross*, die verrukt was over hetgeen hij op het eiland Bali zag en beleefde, in zijn *„Südseetraum"*, als gevoelig kunstenaar, schrijft over de *Legon*-dansen en de gamelan-muziek, welke hij daar te genieten kreeg:

„Unter dem Waringin von Kesiman sah ich den ersten Legon. Ich habe weniges erlebt, das mich in gleicher Weise beeindruckte."

Natuurlijk maakte ook die reuzeboom met zijn tallooze luchtwortels een diepen indruk, welken hij aldus weergeeft:

„Ein Waringin is nicht ein Baum, sondern ein Baumwald. Die Kalifornischen Baumriesen sind nichts dagegen. Der Waringin sendet Hunderte von Luftwurzeln zur Erde. Sie bilden einen Stamm wie ein Mauer, wie ein Turm, und darüber hangt die Krone wie das Dach eines Domes."

Hij vervolgt dan:

„Unter solch einem vielhundertjährigen Waringin bauten die Musikanten von Kesiman ihr gamelan-Orchester auf. Es dauerte lange, bis sie al die vielfälligen Instrumenten hingestellt hatten und ich fing schon an ungeduldig zu werden. Aber dann waren sie fertig, und es begann zu klingen unter dem Baum, der in seiner unerschütterlichen Gewalt und Mächtigkeit seine schutzenden Zweige breitete, wie ein Symbol des Lebens, des ewigen, unvergänglichen. Wer einmal den Gamelang gehört, wird seinen Klang nie vergessen, der so ganz anders ist als alle Musik des Westens, und er wird sich ewig danach sehnen, ihn wieder zu hören.

„Und wie jezt die zauberhaft klingende Musik anhob, schritten aus dem Tempeltor, flankiert von den Standarten, die riesigen Tempeldiener, die die zierlichen Legontänzerinnen auf ihren mächtigen Schultern trugen.

„Wie heim Ganderung [1]*) ging der Tanz aus stastuenhafter Ruhe almählig in wirbelnde Rhythmen über*

„Allein es war nicht mehr nur Tanz, wenn auch ein vollendeter, es war Legende, Tanzdrama; es war das Leben und die menschliche Seele.

„Der Fürst hatte die Prinzessin des Nachbarreiches geraubt und entführt, und warb jetzt um ihre Liebe. — Die beide Legon-mädchen glitten über den Boden: Sie flohen und verfolgten. Der Fürst forderte, die geraubte Prinzessin flehte um Schonung. Sie kniete vor der Tanzpartnerin und streichelte mit einer unendlich rührenden Zartheit an deren Körper heran. Unbewegt stand die andere. Die das Mädchen verkörperende schnellte auf in plötzlicher Flucht. Wilde verzweifelte Flucht, Jagen und Gangen. Grausames Ringen. Die beiden gertenschlanken Leiber wehen und schwanten, wie Rohr und Winde, Endlich Vereinigung. Lust der Ueberwindung. Süszestes Glück in wiegenden Rhythmen. Es ist ein unerhörter Tanz, um so unerhörter als zwei unberührte Mädchen ihn Tanzen, zwei achtjährige Kinder. Es ist der erotischste Tanz, den ich je geschen, und dennoch getanzt in vollendeter Reinheit und Unschuld."

Het zou ons te ver voeren, hier nog meer aan te halen. Zoo gaat deze artiest voort met zijn verrukking te uiten en geeft er, ter illustratie, eenige goedgeslaagde foto's bij, maar toch moet men, met een daarvoor ontvankelijk gemoed, er zelf vol bewondering van genoten hebben, om zich van de liefelijkheid dezer vlinderachtige Balineesche dansen een voorstelling te kunnen maken. Zij gaan alle beschrijving te boven.

De heer *Elout* schreef bij zijn „Indisch Dagboek" in *Het Alg. Handelsblad* o.a.:

„De Balineesche muziek heb ik o.a. eens heel zuiver en spontaan gehoord op een avond te Moendoek [2]). In den *pasanggrahan* bereikte mij eenig verwijderd klankgedreun en toen ik den weg afdaalde, die tusschen de leemen muren volgegoten lag met maan, vond ik, naast de bres, die de *passar* maakt in den walkant van zoo'n vestingdorp, een kleine, overdekte ruimte, waar 't geluid uit kwam. Eenzelfde oliepotje, als waarvan er drie op den avondpassar walmden, bleek daarbinnen te branden als éénig schijnsel, waarin de muzikanten zaten en waartegen de luisteraars in het deurgat stonden. Er zong een trage, niet heel mooie mannestem...... toen tinkelde de *gamelan* — en opeens barstte die zoo wild en heftig los, als ik het op Java nooit gehoord had. De heele muziek was zeer veel levendiger en meer afwisselend, dan die van den Javaanschen *gamelan* en staat ons, Westerlingen, daardoor nader. En hetzelfde is te zeggen van de Balische dansen. Men heeft verleden jaar, op den Planciustocht, de onhandigheid begaan van aan dezen heterogenen troep pleiziertoeristen een Balischen krissendans te vertoonen, een inderdaad woesten oerdans, die kwalijk te waardeeren is door over-„beschaafde" Westerlingen. Maar de *poenggawa van Oeboed* heeft mij, in een paar *dessa's* van zijn gebied, doen zien, dat er ook wel andere dansen op Bali zijn.

„Ik heb een *legon*dans door twee zeer jonge meisjes uitgevoerd gezien, die wel levendiger was, maar niet minder sierlijk gestyleerd, dan het bewegen der Djokjasche *srimpi's* en een tempeldans van een aantal vrouwen (ook een mannen-tempeldans en nog een paar andere door mannen) van zulk een indrukwekkende, langzaam-bewogen dienende wijding, dat ik mij het schromig opgaan met het offer naar de godheid kwalijk schooner en sterker uitgedrukt kan denken. Dit was: het rhythme der religie."

De heer Elout is toen juist iets te laat in Indië aangekomen, om het te Djocdja gehouden Java-congres bij te kunnen wonen. Had hij de daaraan verbonden feestuitvoeringen bijgewoond, zijn oordeel over de Javaansche dans en gamelan zou zeker anders luiden, want wèl heeft *De Locomotief* gelijk met in een artikel *„Het Javaansche Kunstleven"* er over op te merken:

„Menig Europeaan die, vaak terecht, slechts een critisch misprijzen voor de volksuitingen op muziek- en dansgebied kon over hebben, zweeg — overrompeld, ingepalmd en enthousiast geworden — bij hetgeen toen in de buitenzaal van het verblijf van den rijksbestuurder van Jogja en in den *dalem* (vorstelijk verblijf) van den *Pakoe-Alam* werd vertoond. En we kunnen gerust vaststellen, dat ook voor menig Javaansch congressist het vertoonde een openbaring was."

1) Een andere Balische vrouwendans.

2) Een idylisch bergplaatsje met een logeerhuis, te midden van een rijkbloeienden rozentuin gelegen.

Haarlem en Omstreken.

Een speciale medewerker van datzelfde blad schrijft:

„De laatste jaren is de Javaansche kunst ook in anderen zin naar buiten en naar voren getreden, n.l. in Westersche richting.

„Oud als 't belang van het Westen op Java, is de belangstelling van vertegenwoordigers van het Europeesche kunstleven voor dat der Javanen. Doch die belangstelling en studie, hoe verdienstelijk ook, kristalliseerde vrijwel nimmer praktische resultaten uit. Tot voor eenige jaren de eerste resultaten van een langdurige studie van mevrouw Hofland bekend werden.

„Mevrouw Hofland, echtgenoote van den administrateur der suikerfabriek *Gesiekan*, den heer J. J. Hofland, is een Weensche, een bekende en gewaardeerde musicienne en componiste ook in 't Europeesche kunstenaarsmilieu. Zij begon zeventien jaar geleden in den *dalem* van den *Pakoe-Alam* te Jogjakarta haar speurende studies van de gamelan. De Prins Pakoe-Alam hield zich bizonder bezig met de ontwikkeling van de gamelanmuziek en de gamelaninstrumenten.[3]) Samen begonnen ze op vaste bijeenkomsten ten huize van prins Pakoe Alam de gamelan-melodiën te bestudeeren. Mevrouw Hofland schreef de melodiën in Westersch notenschrift op en stelde de *panaroesans* samen, nu en dan met eenige ornamenteering en parafrazeering naar Westersch muzikaal inzicht en gevoel."

Hij vertelt verder uitvoerig, hoe deze dame ook in samenwerking met den heer *Walter Spies*, die twee jaar geleden tot directeur van de kratonkapel aldaar werd benoemd, en den bekwamen Javaanschen musicus en kunstnijvere *R. M. Djojodipoero*, hare studies voorzette en nu bezig is allerlei proeven te nemen, o.a. met het „Javaansch stemmen" van twee piano's om de gamelan-muziek eenigszins weer te geven.

Naar verluidt, komt mevrouw Hofland *(Linda Bindara)* weldra voor eenigen tijd naar Europa. Wij hopen dan meer omtrent een en ander van haar zelve te mogen vernemen.

De daadwerkelijke belangstelling voor de Indonesische muziek en dans is in den allerlaatsten tijd in Europa, ook in Nederland, sterk toenemende. Hiertoe hebben stellig niet weinig bijgedragen de artistieke Javaansche dansuitvoeringen van *Raden Mas Jodjana* met de gamelan-nabootsende pianobegeleiding zijner echtgenoote, welke zeer terecht bizonder de aandacht getrokken hebben van allen, die hier iets voelen voor de „elfde Muze".

Zoo besluit o.a. *J. W. Th. Werumeus Buning*, schrijver van de rubriek *„Kroniek van den Dans"* in *De Groene Amsterdammer* na een ontleding, toegelicht met foto's, te hebben gegeven van moderne Europeesche dansen:

„Het is nu opvallend, dat b.v. *Sent Mahesa's* beste dansen steeds die van een gestalte zijn, zij schijnt die steun voor de verbeelding te behoeven om het beste te geven. Daarentegen wordt het dansen van *Edith von Schrenck* steeds grooter in haar absolute dansen, en geleidelijk minder in haar gestalten.

Voor men het ééne genre dramatisch dansen, het ander lyrisch noemt, geeft *Raden Mas Jodjana* ons een andere vraag op. In den klassieken Javaanschen dans hebben wij de gestalten der oude heldensagen, zij bewegen op een wijze, die veelal een absoluut dansen gelijkt; hier zijn de twee genres in hun hoogsten vorm vereenigd. En men herinnert zich, dat ook het groote klassieke drama, dat *Shakespeare* en *Racine* elementen van dramatische kracht en lyriek vereenigen tot den hoogsten vorm."

3) Diezelfde vorst heeft ten zijne paleize onlangs ingesteld een muziekopleidings-cursus waar tegelijk met zijn eigen kinderen, Europeesche jongens en meisjes, met muzikalen aanleg, het bespelen der gamelaninstrumenten van bekwame Javaansche vakmusici kunnen leeren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De provincie West-Java. De bestuurs-hervorming.

De *eerste vergadering van den Raad der Provincie West-Java* is den 15den Jan. ceremonieel geopend, een plechtigheid waaraan de Gouverneur-Generaal door het uitspreken eener rede, een bijzonder cachet gaf *(De Loc.* 15, 16 en 18 Jan. blz. 3 en *Bat. Nwsbl.* 15, 16 en 19 Jan.). De Landvoogd wekte de leden op tot samenwerking met Gouverneur *Hillen* en het College van Gedeputeerden, want West-Java zal ten voorbeeld gesteld worden voor de andere provincies.

Op 1 Jan. 1927 zal — volgens het *Nieuws v. d. Dag* — niet alleen voor *Oost-Java*, doch ook in *Midden-Java* de overgangstoestand worden geschapen (evenals die voor West-Java heeft bestaan vanaf 1 Sept. 1925 tot 1 Jan. 1926), waarbij het gebied der toekomstige provincies van dien naam reeds administratief wordt ingedeeld in een gouvernement. Midden- en Oost-Java krijgen dan een gouverneur van gelijken rang als de heer Hillen momenteel te Batavia. Vóór 1 Jan. 1928 behoeft niet aan de totstandkoming van een provincie Oost-Java te worden gedacht, om van Midden-Java niet te spreken. Wat betreft de bestuurshervorming op Sumatra zal *Zuid-Sumatra* zoo eenigszins mogelijk nog reeds vóór het einde des jaars aan de beurt komen; of het een provincie zal worden (als West-Java thans), dan wel een gouvernement-nieuwe-stijl (als de Molukken) is nog niet beslist.

Het Bureau voor de Buitengewesten.

Omtrent de werkzaamheden van dit Bureau bleek veel misverstand te heerschen, ook onder de leden van den Volksraad. Het *Bureau voor de Buitengewesten*, dat in 1908 werd ingesteld, verricht zeer veel werk en kan beschouwd worden als een B.B.-departement op zichzelf, dat met alle actueele vraagstukken, die zich vooral in de laatste jaren voordoen, te maken krijgt. Zoo adviseert het bij voorbeeld thans over de a.s. bestuurshervorming in Sumatra, over de positie, die de zelfbesturen in het nieuwe verband moeten innemen, het Bureau verstrekt aan de Regeering adviezen over talrijke onderwerpen, het tracht orde te scheppen in de veelheid van regelen en gebruiken en in de verscheidenheid van voorschriften en reglementen, het geeft inlichtingen over draagkracht der bevolking en zelfbesturen in verband met de onderwijs- en andere voorzieningen, het stelt zich voor zoo zuiver mogelijk het recht, dat den zelfbesturen gelaten is, af te bakenen, poogt een betere wettelijke regeling van de samenwerking dezer zelfbesturen tot stand te brengen en gaat de toepasselijkheid van de landswetgeving in niet-rechtstreeks bestuurde gebieden na. Verder is een publicatie in bewerking, waarin op overzichtelijke wijze de zelfbestuursverordeningen een plaats zullen vinden. Zoodat reeds op grond van deze opsomming zou kunnen worden beaamd, wat de heer *Meyer Ranneft* daaromtrent in den Volksraad heeft gezegd: wanneer men eenmaal weet, wat eigenlijk door dit kantoor moet worden gepresteerd, zal men de opheffing voorloopig wel niet meer ter sprake brengen. Het aantal hierboven genoemde onderwerpen is overigens nog met vele aan te vullen. *(A. I. D. de Pr. Bode).*

De assistenten-regeling.

De Loc. (13 Jan.) weet mede te deelen, dat de Regeering aan den Minister van Koloniën heeft voorgesteld de *Assistenten-regeling* ook toepasselijk te verklaren voor Tapanoeli en Atjeh. Waar in den Volksraad herhaaldelijk hierop is aangedrongen, wordt het niet noodig geacht tevoren nog het advies van dit college te vragen. Min of meer gelijktijdige invoering der assistentenregeling voor Sumatra's Oostkust ook in Atjeh en Tapanoeli heeft van den aanvang af in de bedoeling der Regeering gelegen; van de zijde der betrokken werknemers is onafgebroken op deze uitbreiding aangedrongen; daarvan is door de Regeering nimmer principieel afgezien, doch deze maatregel werd slechts tijdelijk opgeschort, eerst in verband met de herziening der ass.-regeling, daarna met het oog op de aan de orde gestelde algemeene regeling van het arbeidscontract. Het cultuurgebied in Noord-Sumatra is t.a.v. de onderwerpelijke aangelegenheid *als een geheel te beschouwen*, zoodat de in dit cultuurgebied werkzame assistenten gelijkelijk aanspraak hebben op een wettelijke regeling van hunne rechtspositie.

Spoor contra auto. Tramaanleg Malang-Batoe-Poedjon. De kolen van Zuid-Oost-Borneo.

Het *Soer. Hbl.* (13 en 15 Jan. *Zentgraaff*) maakt eenige opmerkingen over het reizigersvervoer en de tarieven bij de Staatsspoor en de concurrentie van de auto. Op sommige secundaire lijntjes der S.S. in den Oosthoek is het vervoer door de concurrentie van de auto zoo sterk achteruit gegaan, dat sommigen er aan denken die trajecten eenvoudig over te laten aan de auto. Het staat vast dat de situatie voor het groot Spoorbedrijf in de toekomst geleidelijk ongunstiger zal

worden. Zij voor wie alleen de groote verkeersvraagstukken bestaan en niet slechts het bedreigde monopolie, dienen ernstig te streven naar zoodanige vervorming en verbetering, dat men geen wettelijken dwang behoeft om zich staande te houden.

De heer *Franssen Herderschee* van den Dienst der S.S.-opname stelt momenteel een onderzoek in naar de mogelijkheid van aanleg van een tram naar Batoe en Poedjon en zoo mogelijk nog verder. De heer *Fr.* deelde het *Soer. Hbl.* (16 Jan.) mede, dat hij de perspectieven voor dezen tramaanleg zeer gunstig acht, in ieder geval aanmerkelijk beter dan die van de lijn Bandoeng—Lembang, vanwege het gunstige achterland hier. Er zal door de stoom- (wellicht electrische-) tram in een behoefte worden voorzien. De tram zal den dessaman in de gelegenheid stellen voor 1½ cent per K.M. van een goede rij- en vervoergelegenheid gebruik te maken. Wordt de rentabiliteit der exploitatie gunstig beoordeeld, dan zal reeds medio 1926 met den aanleg begonnen kunnen worden.

Aneta (De Loc. 15 Jan.) had een onderhoud met den heer *ir. Van der Waerden* bij diens terugkeer uit Holland met de *Patria*, waarbij deze in verband met *de kolen- en ijzererts-plannen in Zuid-Oost-Borneo* mededeelde, dat er in Europa grondige proeven genomen waren met Poeloe Laoet kolen, welke volkomen geslaagd mogen heeten. De heer v. d. W. had daartoe verschillende reizen gemaakt en alle moeilijkheden mochten thans als opgelost worden beschouwd. Midden 1926 zal een begin worden gemaakt met de uitvoering van de plannen in Zuid-Oost-Borneo.

Het S. I.-congres te Tjiandjoer. Wegvloeiing van kapitaal. Kinderverkoop.

De Loc. (11 Jan.) geeft een verslag van het congres van de partij Sarekat Islam te Tjiandjoer. De vergadering van 10 Jan. werd 's morgens geopend met lezing en vertaling van een gedeelte uit den Koran. Vervolgens werd aan de orde gesteld het onderwerp: *Nationaal onderwijs op godsdienstigen grondslag,* en *de goeroe-ordonnantie.* Dit werd besproken door *Soeroso* van Garoet, die betoogde dat de godsdienst moet worden onderwezen als de menschen nog jong zijn. Nu geven de Hollanders wel onderwijs, maar geen godsdienstonderwijs. Op de scholen wordt bovendien het Hollandsch als voertaal gebruikt. Dat geschiedt ook zoo in Voor-Indië met het Engelsch, in den Elzas met het Duitsch, in Polen met het Russisch. Zeer zeker is onderwijs van het Nederlandsch noodig, maar dat mag geen aanleiding zijn om den Islam te ondermijnen. Daarom dient de school te worden gegrondvest op Islamietisch-godsdienstige basis, om de jeugd op te voeden tot goede Islamieten. Alleen dan kan men komen tot eendracht in Nederlandsch-Indië, als allen één godsdienst belijden. De S. I.-scholen leeren menschlievendheid en om de zelfopoffering aan te kweeken worden padvindersclubs opgericht. Ten einde aan de S. I. -scholen en het daar gegeven onderwijs leiding te geven, wordt in Jogja een departement voor het nationaal onderwijs opgericht; dit departement oefent tevens contrôle uit en ook in dit opzicht dient de P.S.I. zelfstandig te worden. *Tjokroaminoto* heeft de slotrede uitgesproken. Hij wekte alle Mohammedanen op, om bijdragen te zenden ter tegemoetkoming in de kosten der *vertegenwoordiging op het Chalifaatscongres* en wees nogmaals op *de organisatie voor de bedevaart.* Laten allen eendrachtig zijn en met vertrouwen op Allah voortgaan met de uitvoering der plannen. Door tegenwerking late men zich niet ontmoedigen, doch deze wekke juist grooter activiteit. Met drie „hidoeps" op den Islam werd over eenen dit congres gesloten.

In 1923 werd Mekka door 4000 Inlanders van *Borneo* bezocht. Dit ging gepaard met een *wegvloeiing van ruim f 4 millioen* naar Hedjaz. In 1925 zijn 4218 personen naar Mekka vertrokken. *(Soer. Hbl.* 12 Jan.).

Het *Bat. Nwsbl.* (13 Jan.) maakt melding van een huwelijk te Soerabaja van een Inlandsch meisje van 8 jaar en betreurt het dat de voorschriften der Regeering nog geen steun vinden in het rechtsbewustzijn van het volk. *Boedi Oetomo* heeft der Regeering gevraagd tegen kinderhuwelijken op te treden. Door de Regeering is den penghoeloe's medegedeeld, dat het haar wensch is, dat zij kinderhuwelijken zullen bestrijden. Er is bijna geen terrein van het maatschappelijk leven, waarbij niet blijkt dat de groote massa in haar opvattingen zichzelf is gebleven, trots onderwijs, trots politiek. Voor de Inlandsche intellectueelen acht de schrijver het plicht om de toestanden, als door hem gesignaleerd, te bestrijden. Volgens *De Loc.* (20 Jan. blz. 31) hebben een aantal Inlandsche vereenigingen zich voor een nieuwe huwelijkswetgeving verklaard. Er zijn talrijke ontwikkelde Inlanders, in B.B.-kringen en daarbuiten, die het nadeel van kinderhuwelijken inzien.

De bestrijding van de Beri-Beri.

Aan het rapport omtrent het *beri-beri-vraagstuk* (in verband met een mogelijke internationale regeling ten opzichte van *het pellen der rijst),* op het medisch congres te Tokio uitgebracht door *dr. C. D. de Langen* van Weltevreden, ontleent *De Loc.* (14 Jan.) e.e.a. De beri-beri in Ned.-Indië hangt ten nauwste samen met het gebruik van te sterk geslepen rijst, voor een klein deel het product der Ned.-Indische pellerijen, maar voor het allergrootste deel der *geïmporteerde buitenlandsche rijst.* Er is tot nu toe geen methode, die ons toelaat voor de *zilvervliesrijst* een standaard vast te stellen. Maar zelfs indien dit mogelijk is, is zilvervliesrijst een zoo weinig geschikt product voor transport en opschuring, dat daardoor haar waarde als betrouwbaar handelsproduct leelijk in het gedrang komt. Voor den internationalen handel is de zilvervliesrijst ongeschikt. Om deze redenen hebben de pellers en de handel zelf het sterk geslepen product naar voren gebracht. Dit bederft niet, is altijd constant. Als volksvoedsel is de sterk geslepen rijst een groot gevaar. De *rijst als gaba* bederft niet, is jaren lang goed houdbaar. Het is de beste vorm voor transport en opschuring. Indien de verschillende landen in zooverre tot overeenstemming konden komen, dat de import van rijst slechts in den vorm van gaba geoorloofd is, zouden we den strijd tegen de beri-beri grootendeels hebben gewonnen. *Voor Ned.-Indië zou het probleem der beri-beri grootendeels opgelost zijn, indien het tekort in den vorm van gaba werd geïmporteerd.* Als tweede maatregel om de beri-beri als volksziekte te bestrijden is voorgesteld om te komen tot *een nuttiger gebruik van het afgeslepen zilvervlies.* Tot nu toe is hieraan nog slechts weinig aandacht besteed. De eerste en grofste afval, bij het ontbolsteren der rijstkorrels verkregen, vindt, evenals de tweede soort *(dedek loenteh),* bij de verdere afwerking verkregen, in Ned.-Indië slechts toepassing als vee- en varkensvoeder. Alleen de fijnste dedek *(bekatoel),* bij het polijstings-proces ontstaan, wordt door de bevolking ten eigen bate aangewend en voor ongeveer 5 cts. de K.G. opgekocht. Meestal worden hiervan versnaperingen bereid door haar met water tot een deeg aan te mengen en dit deeg, in pisangblad gewikkeld, in het vuur te poffen. Zonder twijfel ware deze fijnste dedek ook voor de bereiding van brood te bezigen, doch de geringheid van haar opbrengst (2 pCt.) en daarenboven de betrekkelijk geringe hoeveelheid zilvervlies, hierin voorhanden, doen de praktische waarde van proefnemingen met dit product in deze richting te loor gaan. De tweede soort dedek (loenteh), met hoog zilvervlies-gehalte en waarvan de opbrengst ongeveer 7 pCt. is, komt beter daarvoor in aanmerking. Eerst met niet minder dan 2, 3 deelen tarwemeel laat zich daarvan een behoorlijk deeg bereiden, dat, tot brood gebakken, zich wel wat vast en weinig gerezen voordoet, doch overigens, wat het uiterlijk betreft, voldoende is te achten. Door een overwegenden, scherpen dedeksmaak en door een zanderige, tusschen de tanden scherp knarsende geaardheid, gevolg van de aanwezigheid van kiezelnaalden, is het tot dusver bereide brood evenwel ongenietbaar. Dezelfde gebreken vertoont het brood, op dezelfde wijze bereid, doch nadat de dedek door fijn zeven was gebuild. In deze gevallen blijft evenwel 50 tot 75 pCt. op het builgaas terug. De kans om smakelijk brood of anderszins op eenvoudige wijze te bereiden van den afval der rijst lijkt daarom niet erg groot.

Per vliegtuig naar Nieuw-Guinea (vervolg).

De Loc. (13 en 14 Jan.) kan niet nalaten even op te komen tegen het onrecht in Engelsche bladen onzen Ned.-Indischen pioniers in Nieuw-Guinea aangedaan als zoude de westelijke helft van Nieuw-Guinea, de Ned.-Indische, voor het grootste deel ongeëxploreerd zijn. O.a. vestigt *De Loc.* de aandacht op de door het Dep. van Oorlog uitgegeven *schetskaart van Ned. Nieuw-Guinea,* schaal 1:1.000.000, die boekdeelen spreekt aangaande den arbeid, verricht door de militaire exploratie-detachementen in de jaren 1907 tot 1915.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Hedjaz.

(Slot).

De Hindoestansche Islamsche nieuwsbladen maken melding van de aankomst en ontvangst te Bombay van eene delegatie van personen, die, namens Radja Ali te Djeddah, in opdracht hadden voor hem steun te zoeken bij de Mohammedaansche bevolking van Hindoestan en haar omtrent de bestaande toestanden in Arabië in te lichten.

Een der in de Engelsche taal uitkomende Islamsche nieuwsbladen te Calcutta was echter al zeer slecht over die opdracht te spreken en wees de lezers op het feit, dat de Hindoestansche Mohammedanen wel weten, dat, na Radja Hussain, ook Radja Ali het Mohamedaansche geloof is afgevallen en deze laatste het werktuig is in handen van de Engelsche Regeering.

Dóór dien steun was het gezag van Iben Saud in de Hedjaz gedaald.

De te Bombay aangekomen delegatie geschiedde in naam namens Radja Ali doch in de werkelijkheid namens de Engelsche Regeering, zoodat men vertrouwde dat de Mohamedaansche bevolking van Hindoestan zich niet van de wijs zou laten brengen door de delegatie, welke onder leiding stond van Said Tahir Debbach.

De vertegenwoordiger van de „Associated Press" in Britsch-Indië heeft dezen leider ontmoet en toen van hem vernomen dat het doel der delegatie van Radja Ali was te trachten zooveel mogelijk alle misverstanden weg te nemen en te weten te komen hoe de Mohamedaansche bevolking van Hindoestan tegenover het bestuur van de Hedjaz stond.

De partij, die dat bestuur volgt, is gescheiden van de Nationalistische Partij, welke de aaneensluiting van alle Mohamedanen nastreeft en thans het land volgens de constituoneele voorschriften bestuurt.

Zij is bovendien bereid alle veranderingen in te voeren waartegen de bevolking van de Hedjaz geen bezwaren kan inbrengen.

De bedoeling der reis was minder bepaalde hulp in te roepen dan wel de sympathie en den moreelen steun te vragen van de Hindoestansche Mohamedanen, terwijl, naar de meening van den leider der delegatie, Mekka in handen moest blijven van een Wahabiet.

Hij wees verder op het feit dat alle intellectueele Mohamedaansche geestelijke voorgangers op de hand waren van Ibn Saud en vijandig stonden tegenover Radja Hoesin en Radja Ali, met het gevolg, dat deze laatste weinig inkomsten trok van de aankomende bedevaartgangers te Djeddah.

De Hindoestansche pelgrims geven de voorkeur aan het landen in de havenplaats Rabig, die in handen is van de Wahabieten en waar niet alleen rust is, doch waar men zich ook van de voldoende aanwezige en goedkoope levensmiddelen kan voorzien.

De Mohamedaansche bevolking van Ned.-Indië twijfelt er aan of zij wel gevolg kan geven aan haar wensch om de voorgeschreven bedevaart naar de heilige plaatsen in Arabië te volbrengen, doch dat komt, omdat zij nog niet voldoende op de hoogte is van de havenplaats Rabig en de aldaar heerschende toestanden.

Ook is zij er niet zeker van dat de beheerders van de Ned.-Indische transportschepen voor de Mekkagangers bereid zijn op de reede van die havenplaats de schepen te laten ankeren.

Doch wanneer de Regeering evenals de Engelsche Regeering hare schouders onder deze aangelegenheid zet en hulp verleent, dan zijn geene groote moeilijkheden te overwinnen.

De berichten van den waarnemenden consul van Nederland te Djeddah over de ter plaatse heerschende toestanden zijn nog onzeker en is het misschien dientengevolge moeielijk voor de Nederlandsche en Indische Regeeringen om dien gewenschten steun te verleenen of terzake eene beslissing te nemen.

De bevolking van Ned.-Indië wacht de nadere berichten af, waarin zij in de hoogste mate belangstelt.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger. den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den christelijken godsdienst in Ned.-Indië.

II.

Wanneer de schrijver zich niet vergist, dan heeft de Chineesche gemeente te Bandoeng reeds éénmaal de Christelijke Hollandsch-Chineesche school aldaar geboycott.

Het bestuur dier onderwijsinrichting was wel op de hoogte van de bij Chineezen aanwezige bezwaren, ter zake van het te hooge bedrag van het schoolgeld, doch het nam eene passieve houding aan, in verband met het aanwezige groot aantal leerlingen op de school.

Het bestuur hield noch rekening met het feit, dat de schoolgelegenheid voor de Chineezen te Bandoeng gebrekkig was, noch met het christelijk beginsel dat liefde voor den arme voorschrijft.

Die onverschilligheid van het bestuur heeft er toe geleid, dat ook thans nog het schoolgeld hoog is gebleven.

In de maand Januari 1925 was door de Indische Regeering besloten een tweede Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng te openen, doch die maatregel werd op verzoek van het bestuur der Christelijk-Hollandsch-Chineesche school ingetrokken, op grond van het motief, dat zulk een tweede onderwijsinstelling niet bepaald noodzakelijk was.

Die Regeeringsbeschikking heeft de Chineesche gemeente te Bandoeng te meer teleurgesteld, omdat de gegeven voorstelling van zaken niet overeenkomstig de werkelijkheid der feiten is en iedereen wel weet hoevele Chineesche leerlingen jaarlijks wegens gebrek aan plaats moeten worden afgewezen.

En, aangezien voor vele ouders het hooge schoolgeld een bezwaar is, is het einde van de zaak, dat vele leerlingen, die intusschen steeds grooter en ouder worden, in het geheel geen onderwijs ontvangen.

De Christelijk-Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng is eene instelling van de Nederlandsche Zendingsvereeniging, welke hoofdzakelijk in West-Java werkt.

Zij heeft in dat ressort verschillende vertakkingen, die, evenals de moedervereeniging, zich inspannen voor de oprichting van scholen, ziekenhuizen, kerken enz.

Het hoofdbestuur in Nederland heeft zijn zetel te Rotterdam en in Indië te Bandoeng.

Deze Zendingsvereeniging werkt reeds 60 jaren onder de Inlanders en Chineezen op West-Java en heeft hare centra's te Batavia, Bandoeng, Indramajoe, Meester-Cornelis en nog eenige andere plaatsen.

Het tusschen Batavia en Buitenzorg gelegen centrum, meer bepaaldelijk voor Inlanders, is het welbekende Depok.

De gronden, welke in gebruik zijn, zijn eene schenking van wijlen den heer Kasteleijn, die, bij zijn overlijden, de testamentaire beschikking naliet, waarin, onder meer, bepaald was dat die terreinen werden gegeven aan zijne slaven, onder de voorwaarde dat zij Christen werden en nimmer verkoop aan niet-Christenen zoude plaats hebben.

Tot heden zijn die gronden dan ook in handen van de Christenen gebleven, die de nakomelingen zijn van de slaven van eertijds.

In het belang van de verspreiding van het Christendom en ten einde de taak der Indische predikanten te verlichten, werd te Depok eene kweekschool voor godsdienstonderwijzers opgericht, waar de leerlingen zich in de Christelijke godsdienstleer konden bekwamen en, na voltooiing der studies, in samenwerking met de bestaande Christelijke vereenigingen, als propagandisten konden optreden.

De kweekschool wordt ook wel Seminarie genoemd, waar Bataks, Papoea's, Amboneezen, Menadoneezen, Timoreezen de lessen volgen.

Zij zijn de candidaten voor de verspreiding van het Evangelie, terwijl het aantal afgestudeerden, die als zoodanig reeds in functie traden, vrij belangrijk is te noemen.

De school is echter niet het eigendom van de Nederlandsche vereeniging, doch van andere Christelijke vereenigingen.

De Christen kinderen van ouders, die tot de Nederlandsche Zendingsvereeniging behooren en Inlandsch godsdienstleeraar wenschen te worden, worden gezonden naar de Zendingskweekschool te Bandoeng, welke te Pasir-Kaliki is gelegen en waar behalve Christenen

West-Java, ook Christen-Chineezen worden toege-n.

e Buitenzorg is eene Christelijke vereeniging van nders en Chineezen.

et verschil tusschen deze laatsten en de niet-Chris-Chineezen ter plaatse is niet bijzonder groot; als beide groepen bewijzen allen eerbied aan de ing van het Tjia Gwee Tji It-feest.

(Wordt vervolgd.)

st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een landbouw-statistische atlas.

lijkens een bericht in het Soer. Hbl. bestaat bij het stisch kantoor te Weltevreden het voornemen om en eenige maanden een landbouw-statistische atlas 26 kaarten het licht te doen zien, welke vervaardigd den naar de laatste gegevens, voornamelijk door de bouw-consulenten bijeengegaard.

e 26 kaarten hebben alleen betrekking op Java en loera, men heeft er een vee-, een runder-, karbouwen-rt enz., terwijl de groote en bevolkingscultures even-vergeten zijn. Zoo zagen wij een overzichtskaart de groote Europeesche cultures in wording, waarop ns de omvang van dezelfde doch inheemsche cultuur meld staat.

ports een kaart voor het suikerriet, van Inlandsche ak, peulvruchten, kedele, aardnoten, betaten, cassave, s en padi gogo en nog veel meer, dat elken cultuur-zal interesseeren. De atlas zal van tekst voorzien den, in een oplaag van 1000 exemplaren door den ografischen Dienst gedrukt, en verkrijgbaar worden eld voor het bedrag van ƒ 50.—.

Batavia, Queen city of the East.

nder dezen titel is verschenen een boekje dat in de te plaats aan toeristen goede diensten zal kunnen ijzen. Het is keurig gedrukt in handig formaat en t een schat van foto's van oud en nieuw Batavia, ke den vreemdeling zullen aantrekken. De Engelsche t geeft eerst een historisch overzicht van Ned.-Indië et algemeen en van Batavia in het bijzonder en is er een Gids voor de talrijke bezienswaardigheden in via en Weltevreden. Het boekje is geschreven door der Kop en uitgegeven door de firma G. Kolff o.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

houd van afl. 24 (17 Febr. '26). Het zieleleven der nesiërs, door N. (Java. XXI). — Bij een koperen ile. Een noodzakelijk vervolg op een oud artikel (bij-derheden over de Arbeidsbeurs enz. ten behoeve van -Ind. militairen te Nijmegen, stichting van den hr. A. Boxtel), door Kees van Hoek. — Het Radiostation en Malabar, door een Radio-man. — Schetsen naar nneringen van een oud-Indisch Officier van Gezond-l (vervolg).

De Economist.

het Nr. van 15 Febr. schrijft Mr. Dr. C. F. Schoch artikel over economische vraagstukken in Suriname, uitgangspunt nemend de door Prof. Mr. J. C. Kielstra Kiel gehouden voordracht: Wirtschaftliche und iale Probleme in Niederländisch-Westindien (zie r de rubriek Suriname in dit Nummer).

erder bevat deze afl. een nieuwe rubriek „Indische iek", waarin de Bataviasche schrijver de voor-nste gebeurtenissen van den laatsten tijd op het ge-der koloniale economie zal bespreken (en be-ekt).

abak, tabakscultuur en tabaksproducten in N.-I.

n den Dienst der Belastingen in Nederl.-Indië ont-en wij een monografie over tabak, die een serie van andelingen over Indische producten besluit. Reeds chenen door de bemoeiingen van denzelfden dienst elijke verhandelingen over thee, suiker, rijst, koffie, cassave en rubber, terwijl een beschouwing over Chineesche zakenleven deze maand te Weltevreden erschijnen. Moge het aanvankelijk bevreemding en, dat het juist de Indische belastingdienst is die eeks publicaties van dien aard het licht doet zien, ndere beschouwing is het begrijpelijk, dat de belas-dienst deze gegevens heeft verzameld. De belasting-st heeft immers met de verschillende Indische pro-en zeer groote bemoeienis gehad en vooral voor de ng der nu afgeschafte productenbelastingen was een cht in de verschillende cultures voor de Europeesche kt noodzakelijk. Het is een gelukkige gedachte ge-t de in de eerste plaats voor de ambtenaren van belastingdienst verzamelde gegevens te laten drukken en deze ook voor het publiek verkrijgbaar te stellen. Behalve een bespreking van de Europeesche tabakscultuur in Deli, de Vorstenlanden en Besoeki, wordt ook de inlandsche tabakscultuur besproken, zooals op Java en de Westkust van Sumatra wordt gedreven; waarbij aan de kerftabak van Kedoe, de krossok van Loemadjang en de zg. Pajacombo-tabak afzonderlijke beschouwingen zijn gewijd. In aansluiting hierbij wordt de sigaren-, sigaretten- en strootjes-industrie in Ned.-Indië behandeld.

Het werk, dat door tusschenkomst van de secretariaten van de verschillende Nederlandsche vereenigingen, die op het gebied van den tabakshandel en de industrie werkzaam zijn, verkrijgbaar is [1]), verschaft aan belangstellenden in de Indische tabak een schat van gegevens, die langs anderen weg niet gemakkelijk, of in het geheel niet te verkrijgen zijn. *(Vaderl.).*

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 65, afl. 6 (1925). Beschouwingen naar aanleiding van het verslag van de IIIe Internationale Lepraconferentie, gehouden te Straatsburg van 28—29 Juli 1923, door J. D. Käyser. — Nabetrachting omtrent „Beschouwingen over Indische Spruw", door Th. P. C. van Dooren. — Psychische Einflüsse bei der Behandlung der Lepra, von Dr. P. Bargher. — Wederom Cellia kochii de overbrenger van Malaria, door W. G. Bosch. — Het Congres van de Far Eastern Association of Tropical Medicine te Tokyo, door C. D. de Langen. — Rapport omtrent het beri-berivraagstuk, in verband met een mogelijke internationale regeling ten opzichte van het pellen der rijst, door C. D. de Langen. — De invloed der moderne kultuur op het verloop der syphilis bij den Soendanees, door Dr. D. G. Mulder.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 1926, No. 1. Een woord vooraf, door T. Bakker (bij de aanvaarding der redactie). — Het buitenlandsch beleid en de defensie, door M. Boerstra. — Vliegergevaar en vliegerdekking onder Ned.-Ind. omstandigheden, door R. Posthumus. — Wenken voor het practisch beoefenen van veldversterking, door Pionier. — Het Indische weermachtsvraagstuk in Volksraad en Pers, door T. B. — Uit de pers. (De verdediging van Ned.-Indië, ontleend aan de Ind. Gids). — Overzicht van militaire tijdschriften.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 29 (16 Jan. '26). Mijnwormbestrijding op de onderneming, door Kremer (met opmerkingen van Prof. H. M. Neeb). — De toestand van den landbouw in Duitsch Oost-Afrika. — Een vervangmiddel voor cocaïne. — De rubberwinsten voor 1926. — De groei en bloei van Deli (vervolg), door Ant. L. (ontleend aan de Loc.). — Rubberlatex. — Bestrijding van malaria op Ceylon en elders. — Een nieuwe toepassing van rubber. — De rubbercultuur maatschappijen.

De Indische Culturen.

No. 1 van den 11en jaarg. (1 Jan. '26) bevat o.m. Moderne Nederlandsche dahlia's, door J. G. Ballego (met ill.). — Platanthere (Orchidee-soort), door H. J. Wigman (met ill.). — De bestrijding van den witten rijstboorder op Java, door Dr. P. van der Goot. — Onvermengde thee als consumptie-product. — Alcohol als brandstof voor verbrandingsmotoren. — De theepositie. — Rubberlatex. — Het aanvragen van concessies op Sumatra (aan welke voorwaarden en formaliteiten moet voldaan worden om deze te verkrijgen).

De Indische Mercuur.

No. 7 (17 Febr. '26). Ons „goed recht" en „onze plicht" in de rubber, door C. T. H. Hierneiss. — Oostkust van Sumatra-Instituut. Grantrechten in Deli, door G. Janzen, besproken door Mr. G. J. Nolst Trenité. — Overzicht van den arbeid van den Indischen Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Plasticiteitsbepalingen bij ruwe rubber. — De handelstoestand te Soerabaja. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen en metalen, enz.

De Tropische Natuur.

Inhoud van jaarg. XV, No. 1 (Jan. '26). — Spiphyten, door J. D. Dorgelo † (met ill.). — Een interessante schimmel (Choanephora infundibulifera) op de kembang sepatoe, door S. C. J. Jochems (met ill.). — Aanteekeningen over Python reticulatatus, door J. C. van der Meer

1) en naar wij vernemen door de firma M. Nijhoff te 's-Gravenhage in den handel zal worden gebracht. Red. K. W.

Mohr (met ill.). — Vogelgeschreeuw en bijgeloof in de Minahasa, door L. Coomans de Ruiter.

Landbouw.

No. 3 van dit nieuwe Indische periodiek bevat (volgens een opgave in de Ind. Merc.) o.a. De rijstinvoer in Ned.-Indië, door Dr. A. A. L. Rutgers (voordracht te Buitenzorg 8—8—'25); en: Overzicht van de productiviteit der sawahs voor padi in de res. Semarang (naar de gegevens der landrente-proefsnitregisters. Met vele statistische gegevens, grafieken en een kaart van de res. Semarang).

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 51 (2 Jan. '26). Naar aanleiding van het afscheidswoord (als lid van den Volksraad) van den heer Dwidjosewojo. — Tegen communisten. — Nederland en Indonesië. Gesprekken met Raden Mas Noto Soeroto (ontleend aan De Avondpost), (vervolg in No. 52). — Overdenkingen van een Inlandsch ambtenaar. — Het Indische gevangeniswezen in de Min. circulaire van 15 Mei 1924. — Esculaperijen: De verzorging van ons lichaam, door arts E. H. H.

Id. No. 52. De Nationale Unie. — Rasverhoudingen. Elkaar begrijpen. — Eerste hygiëne-tentoonstelling in Ned.-Indië te Bandoeng, Juni—Juli 1927. — Kadastrale vraagstukken in Ned.-Indië (ontleend aan Koloniale Studiën).

Missie- en Zendingsperiodieken.

De Katholieke Missiën. Febr. '26. Op dienstreis naar Soemba (waar de Missie van 1889 tot 1899 een vasten post had, welke sedert moest worden opgeheven), door P. G. van Velzen.

Annalen der Broederschap van den H. Geest. Jan. '26. Praatje uit de Molukken (met ill.), door E. Cappers.

De Missie Post. Dec. '25. Onze aankomst te Palembang (vervolg), door Pr. Neilen (met ill.). — Id. Febr. '26. Bimbang-kawin (groot huwelijksfeest), door H. J. D. van Oort, Sumatra-Missionaris (met ill.).

Het Zendingsblad van de Geref. Kerken. Febr. '26. Een Maleisch weekblad voor de Inlandsche Christenen. — Afvaardiging Zendingsconsul (Dr. H. A. C. Slotemaker de Bruine) en taalgeleerde (Dr. L. Onvlee, naar Soemba). — Nog eens weer Art. 123 Reg. Reglt., (pleidooi voor afschaffing).

* * *

G. Angoulvant. Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale. Préface de Ed. Herriot. 2 dln., met portretten en platen. (Paris, le Monde Nouveau). (Een bespreking van dit zeer omvangrijke werk is voor dit blad in bewerking).

Malaria. De waarde van chinine en kwik voor hare behandeling en bestrijding, door H. E. Driessen, chefgeneesheer der Mijnb. Mij. Billiton. (Batavia-Leiden, G. Kolff). Met ill.

Mosquitoes of Surinam. A study on neotropical mosquitoes, by C. Bonne and C. Bonne—Wepster. Edited with the assistance of: De Vereeniging tot bevordering der geneesk. Wetenschappen in Ned.-Indië". Mededeeling No. XXI (afd. Tropische Hygiëne No. 13), van de Kon. Ver. Het Koloniaal Instituut. (Amsterdam, J. H. de Bussy). Met platen.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1926, No. 2 en 3. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden.

Een luchtdienst Amsterdam—Marseille door L. J. de G. — Indische woudreuzen, door S. Kalff. Met ill. (Ind. Verlofganger, 12 Febr. '26.

Het cultuurland van Sumatra, door J. Koning. (Handelsberichten, 11 Febr. '26).

Der Verkehr der Verkehrlosen, von Prof. Dr. W. Behrmann. (Umschau 39 (1925), No. 48, bl. 949). „Behandelt o.a. de sagobereiding aan de Sepik, Nieuw-Guinea. Fraai geïllustreerd". (Ind. Merc. 10 Febr.).

Militaire pensioenen van vóór 1920. Een nagalm, door S. J. Aay. (Vrijzinnig Weekbl., 2 Jan. '26).

Die Entwicklung von Niederländisch Ostindien als Bergbauland, von Prof. Dr. L. Rutten. (Intern. Bergwirtsch. 1, 1—3, bl. 5, 1925). Met kaartje.

De uitvoer van kleine producten uit de Buitengewesten gedurende 1922, 23 en 24 (vervolg). (Korte Berichten, 15 Jan. '26). — Bijvoegsel: Een en ander over den invoerhandel in katoenen manufacturen en weefgarens in Java en Madoera gedurende het tijdvak 1910/1924, door F. L. [illegible]

De bedrijfsinkomsten der Spoor- en tramwe[gen in Ned.-]Indië over 1924, door G. P. J. Caspersz. (Economische Berichten, 17 Febr. '26).

De jute en aanverwante vezelstoffen, door R. L. [...]ten. (In- en Uitvoer, 15 Febr. '26).

Naam- en ranglijst der officieren van het Ned[erland]sche leger en van dat in Ned.-Indië. 1926, 25e ja[argang]. (Gorinchem, J. Noorduyn en Zoon).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chin[eesche] pers over December 1925. Samengesteld door he[t Kan]toor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Dr[ukkerij] Volkslectuur).

De ingebruikstelling van den watervang der Tji[...] bevloeiingswerken (met ill.), door Prof. Ir. H. van [...] (De Ingenieur, 20 Febr. '26).

Suriname.

In ons vorig nummer het bericht van „De We[st] dedeelende, dat er hier te lande pogingen word[en aan]gewend om een nieuwe suikerfabriek in Surin[ame op] te richten, voegden wij daaraan toe, dat wij h[oopten] dat de fabriek er een zal zijn met de meest m[oderne] inrichtingen en dat men, wat de cultuur betreft, [reeds] van den aanvang bedacht zal zijn op de ver[vanging] van menschelijke werkkracht door machines.

Vermoedelijk naar aanleiding van deze opm[erking] had de „N.V. Ingenieursbureau H. N. van Dijk, [bureau] voor algemeene cultuur-technische zaken", [...] Duyckstraat 105 te 's-Gravenhage, de vriendel[ijkheid] ons een mooi geïllustreerd boekje te zenden, [waaruit] men zien kan wat op Java en elders reeds be[reikt is] met machinale grondbewerking bij de suiker[cultuur]. Sedert de heer Pyttersen in „De West-Indische [Gids"] de kwestie van machinale grondbewerking in [...]me ter sprake bracht, is er groote vooruitgang [in de] methoden gekomen.

Een aanhaling uit het evengenoemde boekje [moge] hier volgen:

......„Waar de suikerrietcultuur in minder b[...] streken op een meer intensieve wijze is te d[...] de vraag naar het zooveel mogelijk uitvoeren d[er ver]schillende veldbewerkingen met behulp van m[achines] niet minder urgent geworden. De omstandigheden [zijn] hierbij voor iedere landstreek dermate versch[illend], dat het niet mogelijk is om hiervoor uniforme [...]nen vast te stellen. Als overal, hangt de wij[ze van] grondbewerking zoozeer met de toe te passen ir[rigatie] en drainageplannen samen, dat men alleen to[t een] juiste beoordeeling van de wijze van grondbew[erking] kan komen, nadat alle omstandigheden nau[wkeurig] zijn bestudeerd."

De eischen, die de bodemgesteldheid en de c[...] wijze in Suriname stellen, zijn zoo verschille[nd van] die op Java, dat men, komt het tot de oprichti[ng van] nieuwe cultuurondernemingen in Suriname, z[oo noodig] zal zijn de methoden van grondbewerking te d[oen on]derzoeken door deskundigen.

Een vriendelijke hand zendt ons ter inzage „*[Re]ference Book of the Sugar Industry of the Worl[d]*" [pu]blished by the Louisiana Planter & Sugar M[anufact]urer Co. van Juli 1925, waarin een artikel „*[...] Development in British Guiana*", by C. W. B. [...] met 7 afbeeldingen, die een goed inzicht geven [in de] proeven bij onzen nabuur genomen met ma[chinale] grondbewerking bij de suikerrietcultuur.

* * *

In „De Economist" van deze maand bespreekt [...] C. F. Schoch, Hoofddirecteur van de Surina[amsche] Bank te Amsterdam, op zijn gewone heldere e[n des]kundige wijze de voordracht door Prof. Mr. J. [...]stra te Kiel gehouden over „*Wirtschaftliche u[nd so]ziale Probleme in Niederländisch Westindien*", [...] van de hoofdgedachten ook op verschillende p[...] in Nederland zijn uitgesproken.

Met de beschouwingen van Mr. Schoch kunn[en wij] ons over het algemeen vereenigen. Maar wij z[ijn het] niet met hem eens, dat men de jeugd had moe[ten op]leiden voor den landbouwstand. Zooals de toes[tanden] daar nu zijn en reeds vele jaren geweest [zijn, zal] men met landbouwonderwijs op de lagere scho[len niet] bereiken dat de creolenbevolking een landbo[uw]bevolking wordt. Elke poging in die richting [zal op] mislukking uitloopen. Wij zijn het geheel eens [met den] heer Kasteleyn, die naar aanleiding van de voo[rdracht] door den heer S. Beck te Wageningen gehou[den in] „De Indische Mercuur" van 13 Januari schree[f]

...„Indien zij, die zich vroeger als kleine landbou-s gevestigd hebben, tot welvaart gekomen waren, betwijfel ik of de 2e of 3e generatie van die wel-nde bedrijven weggeloopen en naar de stad gegaan zijn, waarheen zij allerminst door hooge loonen, gelokt werd."

en vergeet te zeer, dat nergens de bevolking land-vend geworden is omdat men de jeugd op de lagere ol voor den landbouw heeft opgeleid. Het onder-schept geen landbouwers.

vorm, die landbouwonderwijs in Suriname moet emen, moet zijn, dat men hen, die reeds in den bouw zijn op hun eigen terreinen leert hoe zij hun grond meer voordeel kunnen trekken door re cultuurmethoden.

nden deze in den landbouw een goed bestaan, dan en hun kinderen bij den landbouw en zullen zij betere cultuurmethoden toepassen, al zijn zij op ol niet opgeleid „in de richting van landbouw." het willen doen wat nergens succes gehad heeft t den booze.

ij zouden het niet gaarne op onze verantwoording en de Surinaamsche jeugd naar den landbouw te en, zoolang daarin geen behoorlijk bestaan te vin-is. Zeker, hij die rijst, bananen of cassave ver-vt, zal wel den mond kunnen open houden, loopt geen gevaar honger te lijden, maar men mag toch de bebouwing van den grond hoogere eischen en.

* * *

oud-gouverneur Staal, die onvermoeid voortgaat is van Suriname te verspreiden, heeft op 16 Febr. asselt een lezing gehouden over Suriname. In de toegezonden „Prov. Overijsselsche en Zwolsche ant" van 18 Februari vonden wij een uitvoerig g van de lezing.

* * *

Kon. besluit d.d. 15 dezer is, met ingang van 1 a.s. wegens opheffing van zijne betrekking, eer-ontslag uit 's lands dienst verleend aan den direc-den landbouw in Suriname, den heer E. Snel-n zulks onder dankbetuiging voor de door hem en lande bewezen diensten.

* * *

e Telegraaf" van 19 Febr. verneemt, dat binnen-wijzigingen in de kleur van enkele postzegels van ame en Curaçao zal worden aangebracht.

3 cent-zegel wordt groen, de 5 cent paars, de 15 blauw en de 20 cent olijfgroen.

or Suriname zal nog een 10 cent-zegel in roode verschijnen.

n de N. R. Ct. van 21 Februari lezen wij onder en Telegraphie":

e postzegels van 3, 10 en 15 cent van Suriname uraçao, vertegenwoordigende de buitenlandsche idsporten voor drukwerken, briefkaarten en brie-zullen daarom in andere kleur worden gedrukt el resp. groen, rood en blauw."

komen dus eindelijk af van de postzegels van nt, die verdwenen zoodra ze nat werden.

al men die van een opdruk voorzien in verband le versobering?

Curaçao.

De Scheepvaart in 1925.

II.

de zeilvaart betreft, staat de zaak voor het af-n jaar veel ongunstiger.

neer men de abnormale jaren 1916—1918 uit-t, — toen zooveel *stoomschepen* uit de vaart en er een gouden tijd aanbrak voor de zeil-, dan ziet men, dat deze na de inzinking in daarna weer geregeld in aantal toenam, totdat antal *zeilers* in het afgeloopen jaar weer 42 stuks ep. Maar de achteruitgang van de inhoudsmaat 25 is bepaald verontrustend.

het oorlogsjaar 1917 bereikte het aantal *zeil-en* het maximum van 1505 schepen, de inhouds-bedroeg toen 169.830 M3. netto. Dat er destijds met *kleine* schepen gewerkt werd, wordt duide-lijk, als men dat jaar vergelijkt met 1920 toen het laag-ste aantal van 1066 schepen bereikt werd, terwijl de inhoudsmaat (281.108 M3. bruto) toch heel veel meer bedroeg. Die toename van inhoudsmaat voor de zeil-schepen nam toe tot het vorig jaar, toen met 1384 zeilschepen een inhoudsmaat van 383.246 M3. bruto bereikt werd, dus *méér dan het dubbele* van 1917. De vergelijking is wel niet geheel zuiver, omdat voor 1917 de *netto* inhoudsmaat staat opgegeven, en na 1918 de *bruto*. Doch dat verschil tusschen *netto* en *bruto* is voor *zeil*schepen betrekkelijk gering en bij lange na niet zoo groot als voor *stoom*schepen.

Als bewijs diene dat voor 1924 de *bruto* inhoud der zeilschepen bedroeg 383.246 M3. en de *netto* inhoud 346.772 M3. zoodat ook de netto inhoud voor 1924 nog meer dan het *dubbele* bedroeg van 1917.

Doch in het afgeloopen jaar 1925 zien we de in-houdsmaat der *zeil*schepen plotseling tot 290.028 M3. dus bijna 100.000 ton, naar beneden gaan, dus bijna tot het cijfer van 1920, toen er maar 1066 zeilers bin-nenkwamen en in 1925 bijna 300 meer. Dat is zeer verontrustend. Wij hebben niet kunnen achterhalen, wat vooral tot dien snellen teruggang van de inhouds-maat der zeilers heeft meegewerkt.

In ieder geval blijkt genoegzaam dat de zeilvaart een zorgelijken tijd door maakt en dat veel groote zei-lers uit de vaart zijn genomen.

In het jaar 1856, toen de vaart op Curaçao nog ge-heel door zeilschepen werd onderhouden, werd Cu-raçao bezocht door 743 schepen met 43.044 ton of 121.814 M3.

Kon. West-Ind. Maildienst.

Op de werf der Rotterd. Droogdok Maatschappij zal de kiel worden gelegd voor de mailboot „Bolivar", met afm. van 420'—0"×58'—10"×31'—6", te bouwen voor de Kon. West-Indischen Maildienst.

(Alg. Handelsblad).

Huishuur en huizenbouw.

Onder dit opschrift schrijft de *Amigoe:*

Het zal wel voor iedereen daghelder zijn, dat er een zeer nauw verband bestaat tusschen huishuur en hui-zenbouw. Talrijk velen hier in de stad hebben het in hun beurs zeer gevoelig ondervonden.

Het groot gebrek aan huurwoningen is alleen de oorzaak geweest, dat de huurprijzen hier zoo buiten-sporig konden worden opgedreven.

Een leegstaand huis is hier in de stad iets onbe-staanbaars of het moest zijn, dat het wegens groote bouwvalligheid niet meer bewoonbaar is. Al zoo dik-wijls hadden we gedacht, dat de uiterste grens van de stijging van de huurprijzen al lang bereikt en over-schreden was. Doch telkens opnieuw nog in de laatste dagen hoorden wij, dat sommige ombarmhartige huis-eigenaren de pijnbankschroeven van de huishuur weer wat vaster hadden aangedraaid.

Er zijn menschen, die het 3de en 4e gedeelte van hun salaris aan huishuur moeten betalen. Het is een ongehoorde en onhoudbare toestand geworden.

Te vergeefs hebben we gehoopt, dat het Bestuur der Kolonie zou ingrijpen. Deze hoopt schijnt geheel uitgesloten. Waarom het Bestuur niet ingrijpt, is ons nooit duidelijk geweest.

Is er dan geen andere uitweg?

Bouw van nieuwe woningen door particulieren zou eenige verbetering kunnen brengen, doch geen radi-cale oplossing, 1o. omdat er te weinig grond voor huizenbouw in de stad beschikbaar is, 2o. omdat de woningbouw bij de hooge loonen en prijzen der bouw-materialen geen soliede geldbelegging is. Daar komt nog bij, dat voor particulieren het bouwen van nieu-we huizen vrijwel onmogelijk gemaakt wordt, door het groot tekort aan timmerlieden en metselaars, die allen op de *Isla* en elders volop werk vinden.

Wij hebben dikwijls gedacht, dat de eenige oplos-sing van het woningvraagstuk op Curaçao eigenlijk in handen ligt van de C. P. I. M.

De groote toevloed harer employé's die bij aan-komst van elke Hollandsche boot nog steeds blijft toenemen, heeft onze stad overstroomd en de beste woningen in beslag doen nemen. Doch ook van dezen zijn er velen, die huurprijzen betalen boven hun draagkracht, Zou het niet mogelijk zijn, zoo dachten we, dat de *C. P. I. M.* zelf voor al haar employé's eigen woningen bouwt, zoodat de huizen in de stad nu door dezen allen in beslag genomen, zouden vrij-komen?

Die maatregel zou een drievoudig gunstig effect hebben, 1e. zouden die employé's, in Europa aan veel betere huizingen, van alle moderne gemakken voor-

zien, gewoon, een veel geriefelijker woning krijgen, meer overeenkomstig hun stand en gewoonte, 2o. zouden meer huizen voor andere huurders vrijkomen. 3e. zouden, ook bij een klein surplus aan huurwoningen, terstond de huurprijzen aanmerkelijk moeten dalen.

Bij de enorme en steeds voortgaande uitbreiding van haar raffinaderij enz. hebben wij nooit durven gelooven, dat de C. P. I. M. de eerste jaren dien nieuwen last en ontzaggelijke bouwkosten op zich zou kunnen of willen nemen.

En toch, wat wij niet als mogelijk beschouwden, zal nu toch gebeuren.

Uit de allerbeste bron kunnen wij met zekerheid meedeelen, dat inderdaad de C. P. I. M. in princiep tot dit plan heeft besloten. In de naaste toekomst is de uitvoering er van te verwachten.

Geheele reeksen van moderne geriefelijke woningen zullen door haar voor haar employé's gebouwd worden.

De C. P. I. M. heeft overvloed van bouwterrein. Het geheele plateau van den berg van Scharloo is haar eigendom. Ook achter *Motet* op en tegen den berg van Otrabanda heeft zij nog groote terreinen liggen. Denkelijk zal hier het eerste begonnen worden. De afstand van hier tot de Isla is betrekkelijk gering. Langs de Kortenaerstraat op Otrabanda voert een weg naar het Schottegat. Deze weg zal verbreed worden, en van den voet van dien weg over het Schottegat is de overtocht met een motorboot naar de Isla een kwestie van een paar minuten. Ook daarmede wordt in de toekomst het druk vervoer van werklieden over de haven aanmerkelijk ontlast.

Drukke scheepvaart.

Uit betrouwbare bron vernamen wij, dat Donderdag, de laatste dag van het jaar 1925, onze haven 24 stoombooten zijn binnengekomen en uitgevaren. Een drukke dag voor onzen loodsdienst. *(A. d. C.)*

Struisvogelpark.

Met den vooruitgang van Curaçao, op het toenemende vreemdelingenbezoek, neemt ook het Struisvogelpark *Albertine* voortdurend in bloei toe. Op den dag dat de toeristenboot *Arcadian* onze haven aandeed, werd de plantage *Choloma* bezocht door 70 auto's. En dat er onder die talrijke toeristen vele koopers van die prachtige struisveeren waren, laat zich begrijpen. De heer Lens is nu van plan een groote zaal bij te bouwen, waar al de veeren, waaiers, roosjes, sterren van struisveeren in de prachtigste kleuren en variaties ten toon gesteld worden.

(A. d. C.)

Caracasbaai.

Maandagavond is de eerste stoomboot op Caracasbaai bij het moederschip van de C. P. I. M. stookolie gaan bunkeren. Het was een cargaboot van de *New-Zealand Shipping Co.* Voorloopig zullen de passagiersbooten van deze lijn, ter wille van de vele toeristen aan boord, nog bij de *Isla* gaan bunkeren.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De dood van Brion.

Het is toch opmerkelijk, hoe weinig aandacht destijds geschonken schijnt aan het overlijden van Brion. Zelfs van zijn begrafenis deelt *de Cur. Crt.* niets bijzonders mee. Daarom trof ons te meer de volgende brief van den fiskaal Mr. Elsevier op 28 September 1821 aan den gouverneur:

„Geruchten (voor welkers echtheid ik wel geenszins in kan staan dan welke de Politie zich behoort aan te trekken) sinds heden morgen in omloop gebragt als of eenige Spanjarden van de Koningsgezinde partij ter gelegenheid van het overlijden van den Heer L. Brion heden door illuminatie als anderzints vreugde wilden bedrijven, waartegen anderen voornemens zouden zijn zich te verzetten en... (onleesbaar) molest aan te doen, doen mij Uwe Excellentie proponeeren heden avond en nacht buitengewone Patrouilles, in de Stad, Otrabanda en Pietermaay te doen geschieden, die tevens attentie zouden behooren te vestigen op de buitengewone verlichting en daarvan ter Fiscalaat aangifte te doen. Hebbende geen getal Suppoosten genoegzaam om op alles een wakend oog te houden." —

Uit den Verren Vreemde.

De frontverandering van Moskou van West naar Oost.

Er zijn twee stukken verschenen, die, hoewel geheel onafhankelijk van elkander samengesteld, toch zoo aan elkander passen, dat zij, zonder eenige wij te ondergaan, het eerste en tweede hoofdstuk va vereenigde uitgave zouden kunnen worden. Het is een artikel van Serge de Chessin in de aflev van 1 Februari j.l. van de Revue des deux Mo getiteld: „La mobilisation de l'Asie", waarmede bedoeld het oproepen van Azië voor de commu sche revolutie. Het andere is een door den Ned. nalen Bond tegen Revolutie verspreide brochure aanval der communistische Internationale op onz loniën. Communistische propaganda in Indië."

Het laatste is een goed gedocumenteerd betoo schreven in Hollandsche bezadigden stijl, om moeienis van Moskou met onze koloniën te doe komen en daardoor aan de uitingen van en voor munistische propaganda in onze Oost een ander teekenis, een beteekenis van meer diepte en va dere strekking te geven, dan die van plaatselijk schijnselen of van een persoonlijk drijven hier en

Op de eerste blz. van de brochure wordt de aan den strijd in de koloniën toegedacht in het plan der wereldrevolutie, in enkele zinnen gegeven, als uitgangspunt voor de verdere uit ting, die dan gemakkelijk te volgen is in de org tie van de propaganda in het Verre Oosten werkzaamheid in onze koloniën. In den aanhef de brochure o.m.:

Op de wereldrevolutie, op het ontketenen va revolutie in alle landen ter wereld, is het strev IIIe Internationale gericht. Men weet, dat de ve lende en talrijke pogingen, allereerst in de Europeesche staten aangewend, tot dusver nie succes werden bekroond. Deze aanvankelijke slag bracht de IIIe Internationale er toe, alvor een nieuwen aanval over te gaan, een nauwkeur derzoek in te stellen naar de meest kwetsbare pl iederen Staat, om daarop met des te meer ka succes haar aanvallen te concentreeren. Als ee kwetsbare plekken werd het overzeesch bezit d loniale mogendheden aangemerkt en reeds op congres der Communistische Internationale (M Juni—Juli 1924) bleek, dat de plannen gereed voor een felle propaganda in de koloniën, in d daardoor het moederland het gevoeligst te treff

De brochure heeft de verdienste van beknop (14 pag.), alsmede die van juiste beperking tot d wat voor het beoogde doel als de hoofdzaak te bes wen is, zij behoefde niet meer te zeggen over h voor Moskou drijfveer tot handelen in de koloni worden is. Maar wie het artikel van S. de C leest, geschreven met een pen waar electricit straalt, die nu en dan met blauwe vlammetjes tert, vindt daarin korte motiveering, gegeven aangehaalde zinnen van de brochure, breeder gezet, uiteenzetting die goed doet uitkomen wa kou nu in Azië en Afrika zoekt, en hoe dit in doorwerking tegen het Westen gericht is — E Amerika, geheel de blanke beschaving inbegre

Daar het artikel „La mobilisation de l'Asie" kingen en beschouwingen bevat, welke n.d.m. ook tisch het „Nederland, let op uw saeck!" kunnen deren, zullen wij er hier een en ander uit weer zonder dit tot een vertaling van de uitvoerige te willen maken.

Op het laatste congres der sowjets, waar Zi als grootmeester der Internationale de balans op te van den toestand voor een gehoor bestaand sluitend uit communistische leden van het bols sche parlement, zeide hij:

De definitieve bevestiging van het Leninisme onafwijsbaar af van de vervulling van deze twee waarden: de eene in het buitenland, zij is h breken van een sociale revolutie in een of meer de staten; de andere in het binnenland, is het to eenstemming komen met de boeren.

Al is 't sedert dien tot een breuk tusschen Zi en andere communistische leiders gekomen, o deze conclusie zijn allen 't vrijwel eens. De schr. Revue des deux Mondes zet dan uiteen hoe aa voorwaarde voor het binnenland gesteld volstrek voldaan is. Bij den Russischen boer heeft de com tische microbe geen gunstig kweekveld gevond IIIe Internationale is na nederlaag op nederlaa ten komen tot de erkenning dat een groep, die der Russische bevolking uitmaakt, niet voor de wikische principes te winnen is en zich evenmi een bolsjewikische minderheid wenscht te lat dillen. Van zijn onvermogen ten deze overtuigd het communisme niets anders en niets beters te doen dan in dubbelzinnige vriendelijkheid medewerking met den anti-communistischen

en zoeken, om noodlottige botsing te voorkomen. aar buiten heet dit nog: vereende actie van den ischen arbeider en den Russischen boer.

ide voor ons liggende publicaties herinneren aan erklaring van Lenin: De eind-overwinning van de sche revolutie is niet te verwezenlijken, wanneer ndere landen de revolutie niet tijdig uitbreekt. ede aan zijn later gesproken woord (1919): Wij niet slechts in een Staat, maar in een Staten-l, en het voortbestaan van de Sowjets te gelijk met nperialistische staten is volstrekt onmogelijk. Aan an beiden moet de overwinning komen. Een tus-toestand is niet denkbaar.

est-Europa heeft de roode invasie in grooten stijl opzetten. Roode legers tot in Polen, revolutie-ondiging, uitbarstingspogingen, openlijk optreden. niet-communisten lieten zich door dit alles im-eren, zij gingen er zoo iets van gelooven, alsof het zoo georganiseerd en zoo gereed was, dat eigen-slechts op den druk op een knop in Moskou ge-t werd om de uitbarsting op duizend punten te te doen verwezenlijken. Maar in Rusland keer-uitgezondenen terug uit den vreemde, waar zij en achter de schermen hadden kunnen zien, en vroegen: Waar zijn dan toch die communistische alen en mijnen, gereed om in werking gesteld te en? Wij hebben ze noch in Europa, noch in Ame-kunnen ontdekken. De in Polen tot staan ge-te roode legers, oproerrelletjes die veel ophef ge-t hebben maar zonder veel moeite bedwongen zijn, kingen, wier mislukking veelal aan communisti-bijbedoelingen geweten werd, in dit alles mocht de inzet van een groeiende beweging worden ge-het was het kleine, onbeduidende resultaat van nevenredig groote inspanning. Zoo bleek 't inder-te zijn. Rusland had om de buitenlandsche revolu-krijgen, aan het buitenland 't geloof willen geven ssische hulp te kunnen rekenen. De inzet om dit eiken was voor het buitenland te klein, en tevens Rusland zelf te groot gebleken. De Sowjet moest den grooten aanval op het Westerfront overgaan en cellenstrijd. Deze verandering in tactiek ging rd met verschil van oordeel, tweespalt onder de g in Rusland en in elk der Westersche landen. h bleef het waar: de Bolsjewiki zijn ten onder-gedoemd wanneer de revolutie niet buitenlands ..., en de strijd kan alleen eindigen met de over-g van een van de twee partijen, de communis-of die gegrond op het beginsel van het persoon-zit. 't Was meer dan ooit noodig en dringend de lie te doen ontvlammen en de kracht van het m te breken.

hiervoor nu aan het Oosten gedacht werd, was nieuw denkbeeld. Lenin heeft vóórdat hij in Rus-tot grootheid gekomen was reeds op de beteeke-an het Oosten gewezen. Zooals het nu hervat is dit opgevat worden in den zin van alle volkeren, en het besef hoopt te kunnen bijbrengen, dat zij van onderdrukking van het Westen te bevrijden n: geel, bruin en zwart, in Azië, Afrika, Amerika. uze proletariërs vereenigt U, werd nu: „proleta-en onderdrukte volkeren van geheel de wereld nigt U."

Rusland worden stelselmatig leeraren opgevoed herwezen voor de propaganda in alle landen, die oor in aanmerking kunnen komen. Moskou is tot Mekka en Medina gemaakt van allen, die onder uze te brengen zijn. Alle redenen tot ontevreden-hoe ver deze ook af staan van bolsjewikische elen of opvattingen, zelfs als zij hier eigenlijk ht tegenover staan, worden benut om woeling, opstand tegen het overheerschend gezag te be-n.

lveren in het Oosten is dus feitelijk een mobili-van Azië en Afrika tegen het Westen, en als zoo-moet het ingezien en begrepen worden.

Rusland is de daar nu gevoerde actie een in-tot den voort te zetten wereldstrijd. 't Geeft toe wet van den minsten weerstand, na eerst, te een poging gewaagd te hebben om de sterkste andelijk te breken.

e mogendheden, die tegenover Rusland staan, er om ook dezen strijd, en dan als eindstrijd, en.

deze vroeger al overtuigd geweest van het goede an haar zaak, nu de Russische geschiedenis der acht jaren geleerd heeft, hoe de bolsjewikische ertoe leidt naar beneden te halen wat groot entegen tot woekering te brengen wat laag is, staat dat de communistische opvatting niemand, n arbeider niet, ten goede komt, nu de bolsjewikische samenleving niet vrij blijft van de kwalen der kapitalistische maatschappij, maar deze in vergerde verhouding toont, nu het voor ieder vast staat dat van vrijheid en recht onder het Russische staatsstel allerminst sprake kan zijn, en nu men weet wat Europa te wachten staat als de wereldrevolutie inderdaad zou losbreken, nu is er alle belang aan verbonden zich goed te doordringen van de beteekenis, die aan de frontverandering van Moskou van West naar Oost te hechten is.

Ingezonden.

Aan de Redactie van „Oost en West"
te 's-Gravenhage.

Naar aanleiding van Uw bericht „Stoomwasscherij op Curaçao" (K. W. 11-2-26, Nr. 6, rubriek „Curaçao"), kan ik U melden, dat dit voor doortrekkende reizigers met de stoomschepen eene groote verbetering is, daar de naam van Gorsira, als bedrijfsleider, het volle vertrouwen zal schenken.

Op mijn terugreis van Paramaribo naar Holland via New-York, is mij in Juni 1901 het volgende overkomen:

Bij aankomst in de haven van Curaçao komen er massa's vrouwen om waschgoed te halen. Ik gaf 3 nagenoeg nieuwe witte pakken mede om te wasschen. In den regel wordt het waschgoed op het nippertje van het vertrek der booten teruggebracht, zoodat er geen tijd is om het na te zien; alléén wordt het geteld. In zee zijnde, wilde ik een schoon wit pak aantrekken, maar jawel! Ik had van de waschvrouw 3 totaal versleten pakken teruggekregen, zoodat ik ze zoo in zee kon werpen. Ze waren bij de in ontvangstname zeer netjes opgevouwen, zoodanig, dat ik van scheuren en gaten natuurlijk niets zou bemerken; in twee jassen ontbraken de mouwen.

Eene waarschuwing dus voor andere reizigers.

Zoo U wilt, kunt U van dit stuk gebruik maken, zoo het voor opname geschikt geacht wordt.

Hoogachtend,

Uw dw. Dienaar,

J. A. A. LODEWIJKS.

Teteringen, 13 Febr. 1926.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

EEN WELGESLAAGDE BIJEENKOMST.

Mevr. Zwierzina over Noto Soeroto.

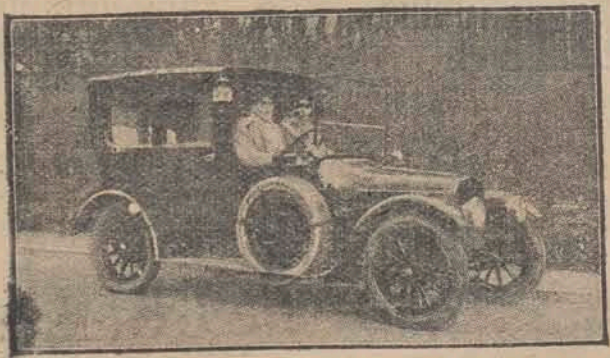
Maandag 15 Februari gaf onze afdeeling een kunstavond in de groote leeszaal van het Gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht. Door de goede zorgen van het Bestuur van de Burgerwacht was de zaal omgetooverd in een concertzaal, met gemakkelijke fauteuils en gedempt licht, zoodat men zich ten volle open kon stellen voor de kunst die geboden zou worden.

Na een kort openingswoord van onzen Voorzitter, den heer van der Wall Bake, die onze gasten een woord van welkom toeriep en het Bestuur van de Amsterdamsche Burgerwacht dank bracht voor de zoo aangename samenwerking, opende Mevrouw Zwierzina den avond met een overzicht van den levensgang van den dichter R. M. Noto Soeroto. Zij sprak ongeveer als volgt:

„Eenige oogenblikken vraag ik Uw aandacht om U te spreken over den Javaansch-Nederlandschen dichter R. M. Noto Soeroto en zijne prozagedichten, over dezen zoo eenvoudig en innig zeggenden kunstenaar, wiens gedichten zulke reine en zuivere gedachten vertolken.

R. M. Noto Soeroto werd in 1888 geboren. Van zijne opvoeding vertelt hij in zijne studie over Tagore's opvoedingsidealen, hoe hij onderwijs kreeg na het avondmaal in de pendoppo, waar een groote mat uitgespreid lag en hij met zijne broeders daarop zaten, met kussens onder de armen, luisterend naar de stem van hun leeraar — hoe hij, ondanks zijn langdurig verblijf in het Westen, nog steeds liefde blijft koesteren voor de algemeene Oostersche idealen en met dankbaarheid steeds terugdenkt aan dat gebrekkig huisonderwijs, aan de heerlijkheid waarmede hij gedurende een deel van zijn kindertijd zich koesterde aan den boezem van Moeder Natuur en aan den eerbied welke hem werd ingeprent voor oude, wijze en vriendelijke menschen.

Na de H. B. S. te Semarang te hebben bezocht kwam hij in 1906 naar Nederland en studeerde in de rechten aan de Universiteit te Leiden. In 1912 trad hij als vrij-

williger bij het Nederl. Leger in dienst en werd in 1918 tot luitenant bij het 3e Regiment Huzaren benoemd.

Noto Soeroto stamt uit een geslacht, dat er steeds een eer in stelde, onze cultuur te verstaan en zich de intellectueele ontwikkeling der Westerlingen eigen te maken. Hij is een afstammeling van het Huis Pakoe Alam. Niet alleen dat dit Huis bekend stond als kunstzinnig, maar tevens als een dat ernstig naar vooruitgang streeft van het Javaansche Volk. Steeds waar zij konden, hebben de leden van het Huis Pakoe Alam zich verdienstelijk gemaakt voor de ontwikkeling van het Javaansche Volk, telkens hebben zij blijk gegeven van groote liefde voor hun land.

Reeds als kind heeft Noto Soeroto in zich gevoeld een groote liefde voor al het schoone, voor al het poëtische, en meer en meer kwam de drang in hem om zich te uiten. Toch heeft hij niet, zooals met zoo veel schrijvers en dichters het geval is, reeds als kind verhaaltjes geschreven of versjes gemaakt. Want eerst in 1913, dus op 25-jarigen leeftijd, is voor hem het moment gekomen, waarin de scheppingsdrang in hem overheerschend werd en hij zich uitte in enkele prozagedichten.

Aanvankelijk was Noto Soeroto met zijn hoogst bescheiden karakter niet van plan geweest zijn verzen te publiceeren, alleen zijn broeders en eenige intieme vriende maakten er kennis mede.

Waarschijnlijk waren deze zoo innig ontroerende en in hun eenvoud zoo treffende verzen nooit gepubliceerd, had niet een van zijn broeders den goeden inval gekregen ze ter beoordeeling te zenden aan prof. Valckenier Kips, den hoofdredacteur van „De Tijdspiegel". Aan hem danken wij dat Noto Soeroto's eerstelingen gepubliceerd werden in „De Tijdspiegel".

De vonk die lang, lang gegloeid had, ontvlamde — steeds meerdere prozagedichten verschenen, spoedig voldoende om een bundeltje te vullen. In 1915 verscheen bij Van Looy het eerste boekje onder den titel „Melatiknoppen", „Een nieuwe lente, een nieuw geluid" met deze woorden jubelt Pater Jonckbloet, de bekende letterkundige, die een twintigtal jaren op Java arbeidde, bij het verschijnen van dezen bundel.

Zeker, Noto Soeroto deed een nieuw geluid hooren. Want is het niet in onze letterkunde een ongekend feit, dat een Oosterling zich in onze taal zóó heeft weten eigen te maken en zóó weet te gebruiken, als hij dat doet. Noto Soeroto beheerscht onze mooi-klinkende Nederlandsche taal volkomen. Zijn Indisch temperament heeft zich wel geheel aan het Hollandsch aangepast, hij weet onze taal zóó te gebruiken, zóó te kneden, dat er in de ons bekende klanken een Indisch sentiment blijft spreken.

Zijn Javaansch-Nederlandsche gedichten vertegenwoordigen in onze letterkunde een geheel afzonderlijk genre, waarbij wij moeten bedenken hoe betrekkelijk weinig onze letterkunde aan prozagedichten opleverde.

En het is Noto Soeroto die ons proza-gedichten opleverde, welke naar taal zuiver Hollandsch, naar levensgevoel, naar zielsuiting zuiver Oostersch zijn. De rustige kalme gang en 't statig rhythme van zijn prozagedichten passen geheel bij den Oosterschen geest — zij zijn er volkomen mede in stijl, en deze harmonieuse eenheid is een der onmisbare voorwaarden voor een kunstwerk. Hoe innig toch moet niet een samenhang tusschen geest en uiting zijn bij 'n scheppenden kunstenaar. Noto Soeroto is een volbloed Javaansch edelman, die zijne zuiver Oostersche gedachten weergeeft in zuiver Hollandsch; als dichter kunnen wij hem dus terecht een Javaansch-Nederlandschen dichter noemen.

Geheel zijne poëzie gaat de toonladder op en af van ècht Javaansche gevoelens, die voor de ziel van den nuchteren Europeaan menigmaal vreemdsoortig, ja, dikwijls fantastisch aandoen.

Het Javaansche volk is toch een volk van sagen en sprookjes, een volk vol gratie, vol poëzie. Bloemen, gamelantonen en wierook zijn den Javanen onmisbaar. De Javaansche kunst getuigt van sublieme symboliek.

Terwijl de volken van Europa in hun waanzin de vruchten eener oude cultuur vernietigden en het uurwerk der beschaving deden stilstaan, ontloken in Indië de bloemen eener oude Oostersche beschaving, geënt op Nederlandschen bodem.

Is het niet nu voor ons, Nederlanders, een plicht, is het niet onze taak den toenemenden wasdom dezer bloemen te bevorderen door het verschaffen van voor land en volk gunstige ontwikkelingsvoorwaarden? Heeft door het tijdstip waarop de „Melatiknoppen" verschenen dit bundeltje niet bijna eene historische beteekenis?

Wanneer wij zijn gedichten aandachtig beschouwen dan komen wij onder den indruk hoe telkens en telkens de innige warme liefde tot het moederland en zijne landgenooten, voor alles wat daar leeft zijn gedichten doorstraalt en hoe innig en intens de hartroerende genegenheid heerscht tusschen ouders en kinderen, de voor de afgestorvenen en bovenal de vereeri Moeder.

Noto Soeroto heeft eene grenzelooze vereering Moederschap, voor de Moeder en de Vrouw in h meen. Hij voelt en beseft hoe de Moeder de t van een volk draagt, hij begrijpt het groote gew den moederlijken invloed. Dit toont hij in menig waaruit tevens hoop en vertrouwen in de toeko zijn land spreekt.

Als ooit het Hollandsche spreekwoord „eenvou kenmerk van 't ware" van toepassing is, dan is d op de gedichten van Noto Soeroto. Zij klinken to tonen van de zoet sonore gamelan, zijn juist d eenvoud zoo simpel en betooverend.

De beteekenis van Noto Soeroto ligt echter v Nederlanders niet uitsluitend op literair gebied zijn letterkundig werk een der merkwaardigste onzer literatuur. al behoort het naar den geest toe, sedert de oprichting van het tijdschrift „ waarvan Noto Soeroto hoofdredacteur is, leeren dichter van eene andere zijde kennen. In dat t openbaart hij een geest van synthese op politie misch en sociaal terrein.

In Noto Soeroto's werk als publicist behoort derlander, die betrokken is in het koloniale v belang te stellen. Vooral in deze tijden, waar in niën en in het Oosten in het algemeen de geest zet hoe langer hoe meer dreigt om te slaan in verbittering tegen den blanke, is het voor ons va te luisteren naar de stem van iemand, in wien synthese van een Oostersche en een Westersche ving heeft voltrokken."

Na deze inleiding droeg Mevrouw Zwierzina proza-gedichten en verzen voor die op de aa diepen indruk maakten, niet alleen door den maar ook door de wijze waarop zij door haar werden.

Er heerschte in de zaal een mooie gewijde atm volkomen sloot daaraan het sublieme vioolspel v gast, den heer F. Hinze, die volgens zijn beroem meester, prof. Alexander Schmüller (in de z wezig) een der voornaamste talenten van jong De verslaggever van het Handelsblad schreef over zijn optreden voor onze Afdeeling, dat H violist is met een pracht-toekomst.

Het was een avond van zeldzame schoonh voelden ons als in een tempel, en onze voorzi dan ook zeker de tolk van alle aanwezigen t simpele woorden dank bracht aan Noto Soeroto Zwierzina, Frits Hinze en zijn accompagnatrice Wolters voor al het schoone dat zij ons geboden

L. D. PETI
Secr. Afd. Amste

Afdeeling Utrecht.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADER *Zaterdag 27 Februari 1926*, des middags 3 uur, bouw van Kunsten en Wetenschappen, Maria

Agenda:

1. Notulen der vorige vergadering.
2. Jaarverslag van den Secretaris.
3. Rekening en verantwoording over 1925.
4. Verkiezing van een Bestuurslid wegens p aftreding van Dr. N. H. van der Lee, die kiesbaar stelt.
5. Verkiezing van een Bestuurslid wegens on heid van het Bestuur.
6. Verkiezing van een afgevaardigde en een p vangend afgevaardigde naar de Algemeene ring der Vereeniging.
7. Benoeming der Commissie tot nazien der over 1926.
8. *Lichtbeelden* over Indië, toegelicht door de taris.

De leden worden dringend verzocht hun be ling voor „Oost en West" te willen toonen d vergadering bij te wonen, en worden uitgenoo huisgenooten en kennissen (eventueel oudere kinderen) te introduceeren, *„om daardoor het Vereeniging, om elementaire kennis over Indië spreiden, te bevorderen."*

HET BES

Mededeelingen.

Van de Redactie.

I. VACANTIEKAARTEN KON. WEST-INDISCHE MAILDIENST.

...ngevoerd zullen worden vacantiekaarten in de Su...melijn voor het zomerseizoen 1926, ten einde Su...amsche jongelieden, die hier te lande studeeren, ...staat te stellen in de zomervacantie hun familie in ...name te bezoeken.

...eze kaarten zullen geldig zijn op de volgende boo...

...treis.

Commewijne	van Amsterdam	15 Juli.
	te Paramaribo	2 Augustus.
Prins Fred. Hendr.	van Amsterdam	5 Augustus.
	te Paramaribo	30 Augustus.

...huisreis.

Prins der Nederl.	van Paramaribo	28 Augustus.
	te Amsterdam	18 September.
Commewijne	van Paramaribo	25 September.
	te Amsterdam	16 October.

...e prijzen dezer kaarten zijn: *eerste klasse f 800.—*; ...*de klasse f 500.—* (voor heen- en terugreis). ...ans & Co., Hoogewal 5. Agentschap Den Haag van Kon. West-Ind. Maildienst.

... In het volgend Nr. verschijnt o.m. eene bijdrage ...den Heer C. K. Kesler over economische volks...eding in Suriname.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

...S. Horster, boekhouder bij den P.T.T.-dienst, Den ...aag, Wilhelminastraat 130.

...Drayer, ingenieur 1e kl. met den pers. titel van ...ofdingenieur bij den P.T.T.-dienst, Den Haag, ...ankenstraat 76, Pension Weltevreden.

...rouw G. C. de Ceuninck van Capelle, commies bij ...Departement van Onderwijs en Eeredienst, Den ...aag, Suezkade 80.

...van Groenenbergh, loods der 1e kl. bij den Loods...enst, Rotterdam, Kortekade 122b.

...Jenny, tijd. wrnmd. ambtenaar der 3e kl. bij den ...enst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Den ...aag, Obrechtstraat 436, m. i. v. 28 Febr. '26 Obrecht...raat 493.

...P. F. Woesthoff, president van den Raad van Jus...ie te Padang, Elberfeld, Prinzenstrasze 30.

...F. Spruit, plaatsvervangend tijdelijk inspecteur ...n het Hollandsch-Inlandsch Onderwijs in de 6e ...deeling, Poste restante, Nice.

...Sleeking, politie-opziener 2e kl. bij de Algemeene ...litie, Arendonck (België), Gasthuisstraat 83.

...de la Fosse, hoofdkantoorhoofd bij den P.T.T.-...enst, Den Haag, p/a. A. A. de Wolff, Wattstraat 14.

...D. Hamwijk, controleur 1e categorie bij den P.T.T.-...enst, Den Haag, Hotel Pomona, Molenstraat 53.

...J. Feeterse, politie-opziener 1e kl. bij de Alge...ene Politie, Amsterdam, Damstraat 44huis.

Mej. J. H. C. Clerkx, onderwijzeres 3e kl. bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, Rotterdam, Afrikaanderplein 14b.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. F. D. Pigeaud, Nassaustraat 17 te Helmond, als ingenieur 3e klasse bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit;

Ir. C. J. Warners, Kennemerplein 7 te Haarlem, als ingenieur 3e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Teledienst;

Mej. A. M. F. H. Wille, Koningslaan 14 te Utrecht, als Leerares bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

A. J. H. Bergmann, Overtoom 77 te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

S. Barug, Smaragdstraat 30 I te Amsterdam, als leeraar bij het Openbaar M. O.;

J. W. Bloem, Zuiderwal 4 te Lochem, als onderwijzer bij het M. U. L .O.;

Ir. J. H. Degens, Joh. Verhulststraat 34 te Amsterdam, als ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.;

Ir. R. Hoenderken, St. Anna, Van Peltlaan 212 te Nijmegen, als ingenieur 3e klasse bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen;

J. C. Verburgt, Ceintuurbaan 228, als werktuigkundige bij den dienst van scheepvaart.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
c. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);
d. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M. O. Engelsche taal (volledig bevoegd);
f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. vrouwelijke Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 jaren);
h. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A B (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°.) een tot de 10e afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

Mutatiestaat van 17 tot 24 Februari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
A. van Arcken, oud-Hoofdingenieur B.O.W., Nij...gen, van Schevichavenstraat 13. f 5.—	Eigen aanmelding.
...van Puffelen, Arnhem, Catherijnestraat 8—10, ...Chr. Schroot. f 5.—	Secretaris Informatiebureau.
...nstein, Groningen, H. W. Mesdagstraat 13. f 5.—	den Heer K. J. Krythe te Groningen.
...marsch, Controleur P.T.T., Semarang, Karren...183. f 5.—	den Heer W. Meijer te Den Haag.

Afschrijven:

A. van Heckers, Amsterdam, Middenweg 145.
Mevrouw J. W. H. van Voorthuysen-Buninck, Utrecht, Abstederdijk 7.

Adresveranderingen:

...ebenschütz, Amsterdam, van: Driekoningenstr. 4 ...: Jacob van Lennepkade 57huis.

...B. H. Asselbergs, Hoofdingenieur S.S., van: Den ...g, Lijsterbesstraat 10 naar: Weltevreden, Oud ...ngdia 8.

W. A. G. Perks, Controleur B.B., van: Medan naar: Telok-Betong (Lampongs).

C. J. Endert, van: Hongkong naar: Shanghai, c/o. Ned.-Ind. Handelsbank.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidd 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.